

เบื้องหลังภาพและข่าว

*London
1970/11/16*

วันมหาเจ็บไซค

รายชื่อผู้เสียชีวิต

นายพิเชฐ แรงน้อย, นายวิชัย
สุภาดิษฐ์, นายสุภพ เหยี่ยงสกุลอยู่ดี,
นายชีวิต ชัยโฆษะ, นายมานพ โศก
กระเทียม หรือ “คมสันต์” ธินราษฏร์”
นายบรมท กู้ทอง, นายศิลป์บุญ ไรจน
แสงสุวรรณ, นายสมเด็จ วิรุพพผล, นาย
นายมานพ พรหมเจริญ นางชูศรี นิล
ผ่อง, สามเนตร มนตรี โลสุวรรณ, นาย
दनัย กรแก้ว, นายวิจิน บุญส่งศรี,
น.ส. สนิท โพนกระโทก, นายประยुทธ
แจ่มสุนทร, นายจรัส ประเสริฐฤทธิ
นายอภิสิทธิ์ พรศรีเลิศกิจ, นายถนอม
ปานเอี่ยม, นายจันทรคุปต์ หงษ์ทอง,
นายสมชายเกิดมณี, นายหน้าย (ไม่ทราบ
นามสกุล) รร. อำนวยศิลป์ธนบุรี, นาย
เขี้ยว พญาเบ็ง, นายบุญนาค เพื่องปทุม,
นายสุรศักดิ์ พวงทอง, นายสายชล บุญ
ญาณี นายวัฒน์ สนใจเฟิง, นายวิรัช
กลิ่นบุญพั่ง นายฉลวย ศรีเกษร, นาย

ชูเกียรติ งามบัน, นายขงยุทธ แซ่ลิม,
นายประกิจ เหลืองบรรเทา, นายบุญมี
จินตลาต นายไพฑูร เต่าเย็น, นายลักษณะ
งอบจันทร, นายอรณพ ดิษฐสุวรรณ,
นายสมเกียรติ เพชรเฟิง, นายสุรเกียรติ
จันทร์พันธ์, นายเอนก ปติการสุนทร,
นายมณฑัยร ผ่องฉวี, นายสำรอง พันธุ์
ศิริเกียรติ, นายประเสริฐ คงมีเดช, นาย
เรียม กองกันยา, นายประเสริฐ เดชม,
นายวิมล คงสุน, นายสากล (ไม่ทราบ
นามสกุล) นายจันท์ แซ่โง้ว, นาย
ชัยศิลป์ นาคศิลา นายตื้อ แซ่โง้ว
นายผ่อง จำพุดต์ นายกำปั้น ก้อง
กัญญา ด.ช. ชูศักดิ์ ไชยยุทธนันท์, นาย
ภูซังค์ สูงตรง แผนกช่างโรงแรมเอรา
วัณ, นางชูศรี พันตรผ่อง, นายสุกิจ
ทองประสูตร, นส. มยุรี บัณฑิตวงศ์,
นายนิยม อุบพันธ์ นายแสง พันธุ์
บัว, นายทอง จันทรราช, นายคชาธร
ชีพดำรง, นายชัยยศ จันทรโชติ,
(เท่าที่รวบรวมได้)

(1) มลต. 5.1/18 6.1

แต่...

วีรชน ผู้กล้าหาญ

วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๑๖
เวลา ๑๖.๐๐ น. เป็นเวลาจัดสวนกุหลาบ
เพื่อ รื้อถอน เป็นอาคารทำครัวมร.เขต.

หากสยามยังอยู่ยัง	ย่นยง
เราก้เหมือนอยู่คง	ชัพด้วย
หากสยามพินาศลง	เราอยู่ ได้ฤา
เราก้เหมือนมอดม้วย	หมดสิ้น สกฺลไทย

ใครรานใครรุกตัว	แดนไทย
ไทยรบจนสุดใจ	ขาดคั้น
เสียเนื้อเลือดหลังไหล	ยอมสละ สิ้นแฮ
เสียชีพไปเสียสิ้น	ชอก้องเกียรติงาม

นตฺถิ สนฺตฺติ ปรํ สุขํ

สุขอื่นยิ่งกว่า ความสงบไม่มี

พระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

วันนี้เป็น วันมหาวิปโยค ที่น่าเศร้าสลดอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์ชาติไทย ตลอดระยะเวลา ๖-๗ วันที่ผ่านมา ได้มีการเรียกร้องและการเจรจากัน จนกระทั่งนักศึกษาและรัฐบาลทำข้อตกลงกันได้ แต่แล้วมีการขว้างระเบิดขวดและยิงแก๊สน้ำตาขึ้น ทำให้เกิดการปะทะกันและมีคนได้รับบาดเจ็บหลายคน ความรุนแรงได้ทวีขึ้น^๕ ถึงขั้นจลาจล และยังไม่สิ้นสุด มีคนไทยด้วยกันต้องเสียชีวิตนับร้อย

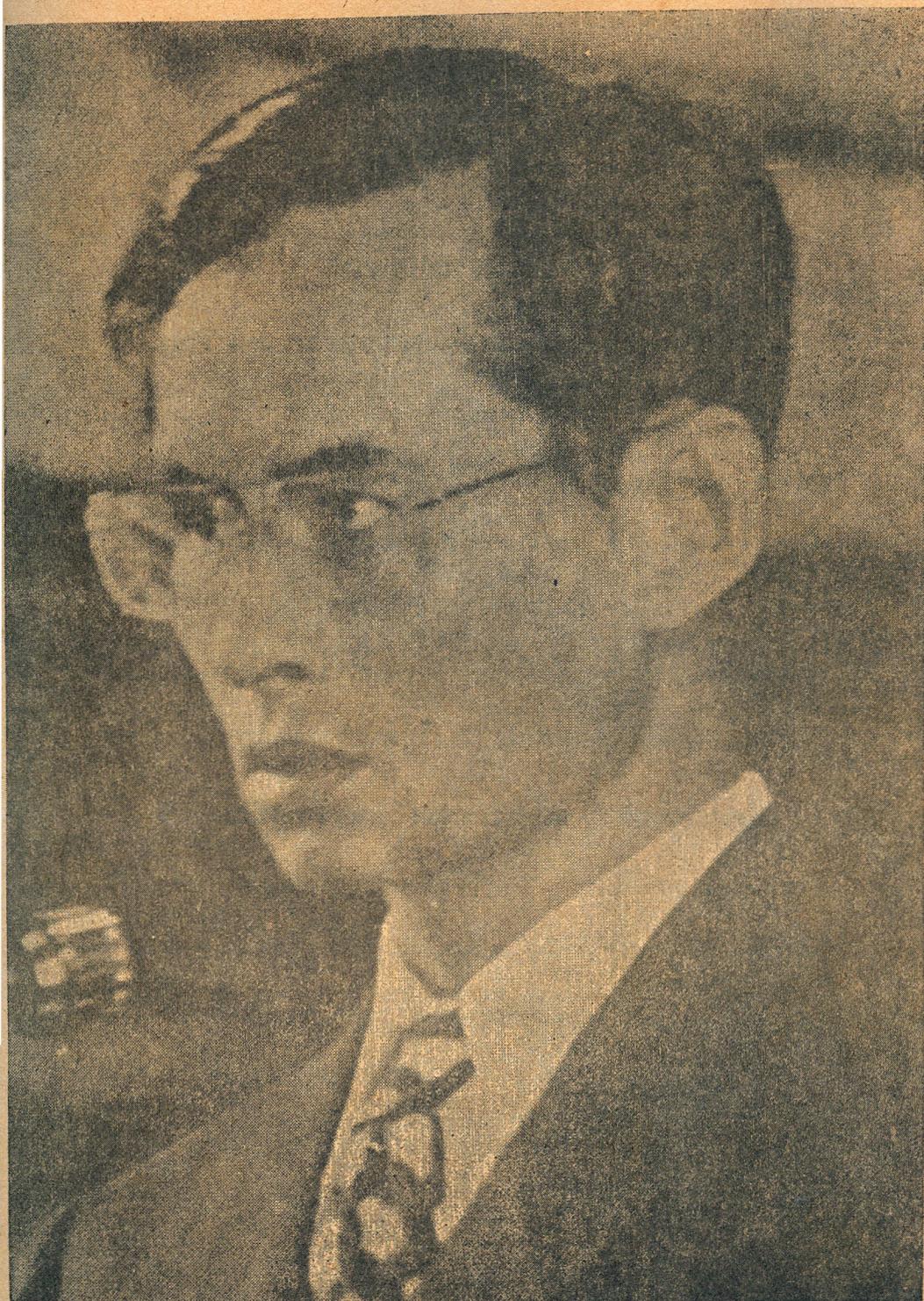
ขอให้ทุกฝ่ายทุกคนจงระงับเหตุแห่งความรุนแรงด้วยการตั้งสติยับยั้ง เพื่อให้ชาติบ้านเมืองคืนสู่สภาพปกติเร็วที่สุด

อนึ่ง เพื่อขจัดเหตุร้ายขึ้น จอมพล ถนอม กิตติขจร ได้ขอลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อค่ำวัน^๕ ข้าพเจ้าจึงแต่งตั้งให้ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี

ขอให้ทุกคนทุกฝ่ายร่วมกันสนับสนุน เพื่อให้คณะรัฐบาลใหม่สามารถบริหารแผ่นดินได้โดยมีประสิทธิภาพเต็มเปี่ยม และแก้ไขสถานการณ์ให้คืนสู่สภาพเรียบร้อยได้โดยเร็ว ยังความสงบสุขความเจริญรุ่งเรืองให้บังเกิดแก่ประเทศ และประชาชนชาวไทยโดยทั่วกัน.

ณ หอสมุด สวนจิตรลดา

๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

พระราชดำรัส

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ข้าพเจ้ามีความห่วงใยเป็นที่สุดในการ
ที่เกิดความไม่สงบขึ้นในขณะนี้ ข้าพเจ้าขอวิงวอนให้ทุกคนให้ระงับ
การใช้กำลังเสียเถิด ด้วยเราเป็นชาวพุทธด้วยกันทั้งนั้น ขอให้มีความ
มตตากฎูณาต่อกัน หันหน้าเข้าหากัน เพื่อความสุขของตัวท่าน และ
ลูกหลานของท่าน การตั้งตัวเป็นศัตรูต่อกันนั้น นำมาซึ่งความหายนะ
ไม่เป็นประโยชน์กับผู้ใดทั้งสิ้น ขอให้ท่านทุกคนนิ่งถึง

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

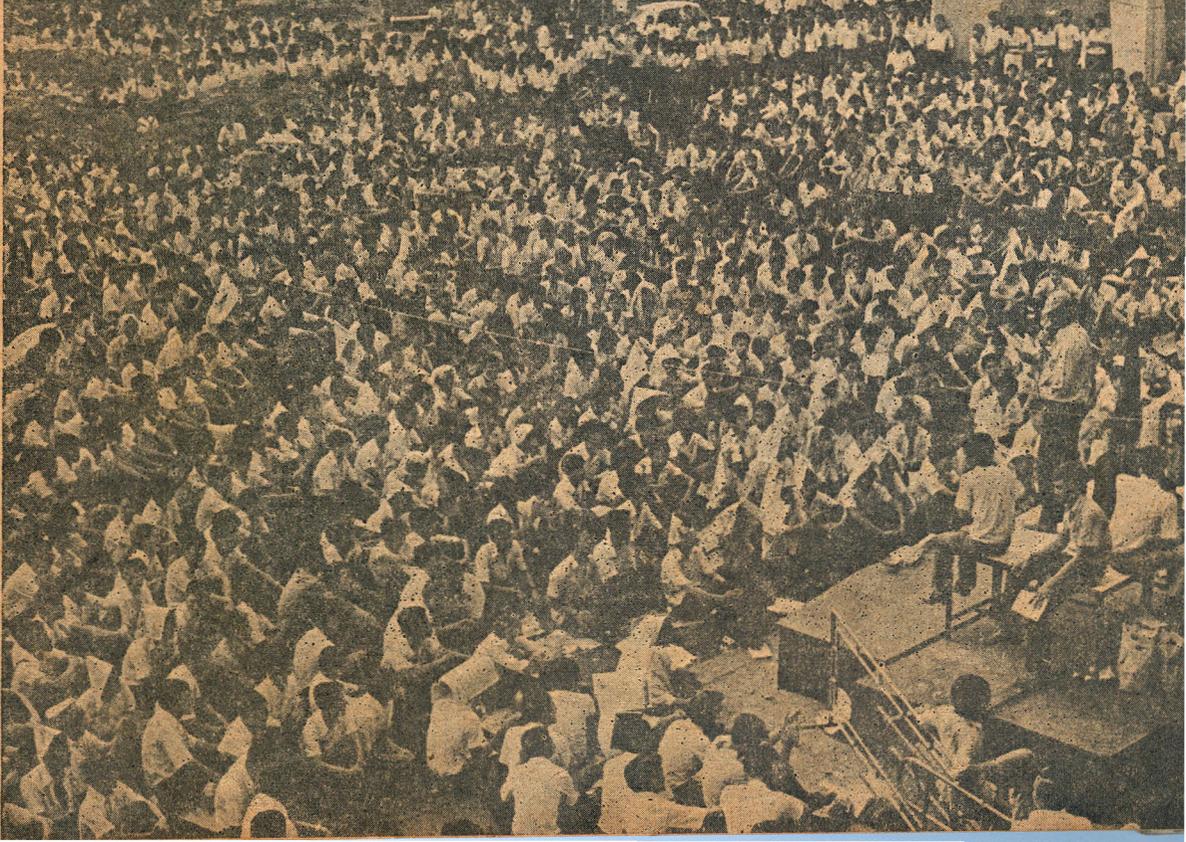
และข้าพเจ้าขออธิษฐาน ขอให้คุณพระศรีรัตนตรัย จงคลบบันดาล
ให้ท่านทุกคน ปรับตนเองให้ได้ความสงบ ให้มีสันติโดยเร็ว เพื่อ
ความสุข ความเจริญของท่านเอง

สวัสดี

จากใจ

สิ่งที่พวกเราปวงชนชาวไทยได้ตั้งหน้าตั้งตา รอคอยด้วยความทรหด อุตทนมาเป็นเวลาช้านาน ด้วยความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะให้มีรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นรากฐานอันมั่นคงมาปกครองบ้านเมืองของเราให้สมบูรณ์ ในระบบ ประชาธิปไตย

แต่พวกเราต้องถูกกดขี่ ปราศจาก สิทธิและเสรีภาพ ท้องท้องผู้คนอยู่กบภาวะค่าครองชีพที่สูง การปกครองปราศจากความยุติธรรม และสิ่งแวดล้อม ที่พวกเราได้รับไว้ด้วยความกตัญญูอยู่ตลอดมาช้านาน

บัดนี้เมฆหมอกที่มึนสุมอยู่ในอกของเรา ก็พลันหายไป เมื่อ กลุ่มนิสิต นักศึกษา นักเรียน และประชาชน ได้ผนึกกำลังลุกกันขึ้นมาต่อต้านเรียกร้อง สิทธิ และ เสรีภาพ ให้กลับคืนมาสู่ปวงชนชาวไทยจนสำเร็จ

แต่สิ่งที่เราต้องการและได้มานั้น กลุ่มนิสิต นักศึกษา นักเรียน และประชาชน ต้อง สละด้วยเลือด ด้วยชีวิต และน้ำตา ไปเป็นจำนวนร้อย ๆ คน นับเป็นประวัติศาสตร์ของชาติไทยที่เดียว

เราคณะผู้จัดทำหนังสือ "วันมหาวิปโยค" เล่มนี้มีความเศร้าสลดใจอย่างสุดซึ้ง ซึ่งถ้าหากเราทำอะไรผิดพลาดหรือมีสิ่งบกพร่องเกิดขึ้น เราคณะผู้จัดทำจึงขออ้อมรับเอาไว้แต่ถ้าหากว่า หนังสือเล่มนี้มีความดี เป็นสาระประโยชน์เราขออุทิศความดีให้กับ วีรบุรุษ วีรสตรี ที่ล่วงลับไปแล้ว และกลุ่มนิสิต นักศึกษา นักเรียน ประชาชน ผู้พลีสิทธิ เสรีภาพมาให้กับปวงชนชาวไทย

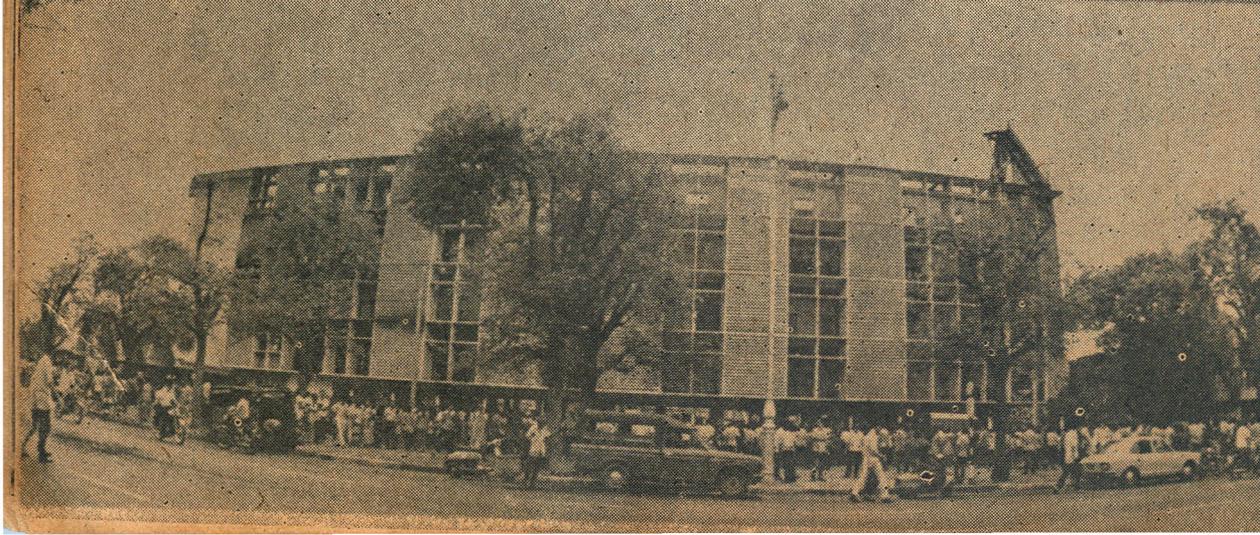
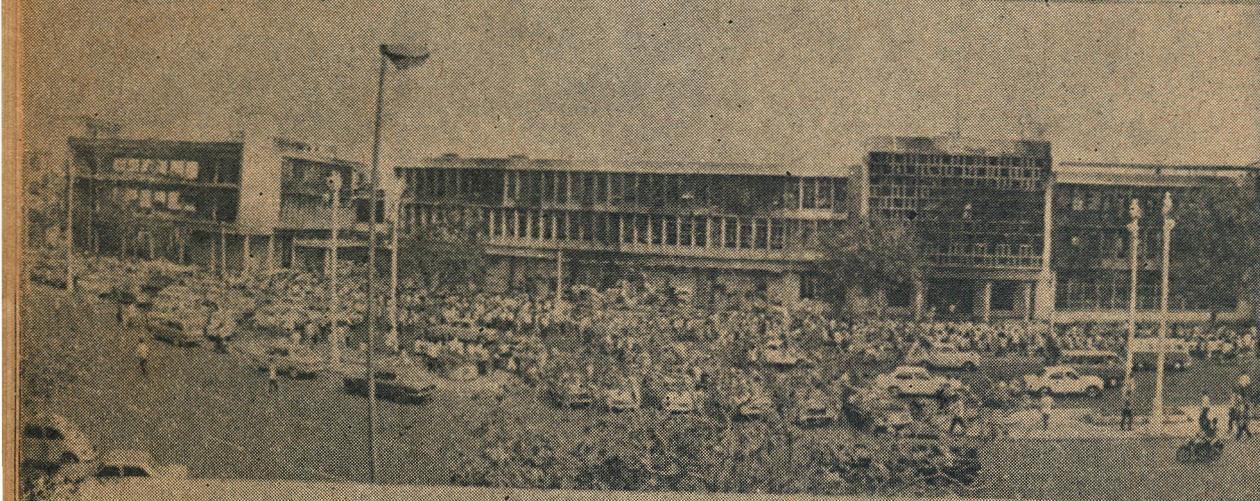
ท่านอาจตั้งข้อสังเกตว่า นักเรียน นิสิต นักศึกษา
ต้องการรัฐธรรมนูญเพื่ออะไร ? อดีตรัฐบาลก็บอกแล้วว่าจะให้
มีรัฐธรรมนูญแน่นอนภายใน ๓ ปี รอไม่ไหวรึ ? ไหน ๆ ก็รอ
กันมาแล้วตั้งนาน น่าจะรอดต่อไป

แต่เหตุการณ์ ที่บุคคลกลุ่ม หนึ่งใช้
อภิสิทธิ์ต่าง ๆ นา ๆ ไม่ว่าจะป็นกรณีล่า
สัตว์ที่ทุ่งใหญ่ก็ดี การหาเรื่องบุคคลที่เห็น
ว่าอาจเป็นศัตรูก็ดี ตลอดจนภาวะเศรษฐกิจ
ที่ทำให้ ประชาชนเดือด ร้อน ก็ดี สิ่ง
เหล่านี้เป็นเหตุให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา
รวมกลุ่มกันเรียกร้องรัฐธรรมนูญขึ้น

ท่านอาจตั้งข้อสังเกตต่อไปว่า ถ้า
ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้วจะสามารถแก้ไข
สถานะการณ์อภิสิทธิ์ชนได้อย่างไร หรือช่วย
ให้ประชาชน มีฐานะ ความ เป็น อยู่ดี ขึ้นได้
อย่างไร เพราะประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญ
มาแล้วหลายฉบับ ก็มีเห็นมีอะไรดีขึ้นนั้น

เป็นเพราะว่ารัฐธรรมนูญแทบทุกฉบับที่ร่าง
ขึ้น ร่างเพื่อชนบางกลุ่ม หรือกล่าวง่าย ๆ
ก็คือร่างขึ้นเพื่อรัฐบาล หรือผู้มีอำนาจปก
ครองรัฐเท่านั้น นั้นไม่ใช่รัฐธรรมนูญที่นัก
เรียน นิสิตนักศึกษาต้องการ....เขาต้องการ
รัฐธรรมนูญที่ให้สิทธิเสรีภาพ แก่ประชาชน
ชาวไทยส่วนใหญ่ มิใช่สิทธิเสรีภาพเฉพาะ
บุคคลเท่านั้น !

ก่อนอื่นคณะผู้จัดทำใครขอให้ ท่านผู้
อ่านได้พิจารณารัฐธรรมนูญทั้ง ๘ ฉบับที่มี
ใช้ในประเทศไทยเสียก่อนว่า รัฐธรรมนูญ
แต่ละฉบับร่างเพื่อใคร ? ประชาชน หรือ
ผู้มีอำนาจ !

บรรยากาศรัฐธรรมนูญไทย

นับตั้งแต่ประเทศไทยเลิกการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และเริ่มการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการปกครองโดยระบอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ จนถึง ๒๕๑๖ มีรัฐธรรมนูญทั้งสิ้นถึง ๘ ฉบับด้วยกัน รัฐธรรมนูญทั้ง ๘ ฉบับ ดังกล่าว มีรัฐธรรมนูญชั่วคราวรัฐธรรมนูญอำมาตยาธิปไตย และรัฐธรรมนูญประชาธิปไตย ก่อนอื่นผู้เขียนใคร่วิเคราะห์รัฐธรรมนูญทุกฉบับโดยย่อว่ารัฐธรรมนูญฉบับใดเป็นรัฐธรรมนูญชั่วคราว รัฐธรรมนูญอำมาตยาธิปไตย และรัฐธรรมนูญประชาธิปไตย นอกจากนี้ก็จะชี้ให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับใดให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนมากที่สุด

รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑

พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕ รัฐธรรมนูญฉบับนี้กล่าวได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก หรือฉบับ 'ต้นตระกูล' มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(ส.ส.) ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะทหารซึ่งเป็นผู้รักษาพระนคร ส.ส. มีอำนาจถอดถอนรัฐมนตรีได้ ส.ส. คุมนโยบายทั้งปวงโดยให้รัฐมนตรีแต่ละ กระทรวงควบคุม นโยบายในแต่ละกระทรวงอีกต่อหนึ่ง

งานชิ้นต่อไป ของ คณะ ผู้รักษา พระ

นครและรัฐมนตรีชุดนี้คือการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรขึ้น การร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรนี้ สภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ๙ นาย คณะกรรมการดังกล่าวได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญต่อสภาผู้แทนราษฎรเมื่อ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๔๗๕ สภาผู้แทนลงมติ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน และได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕

รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๒

รัฐธรรมนูญฉบับ ๑๐ ธันวาคม

๒๔๗๕

กล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นฉบับที่ ๒ ของประเทศไทย เป็นรัฐธรรมนูญที่จัดระเบียบการปกครองในรูประบอบรัฐสภา ส.ส.มี ๒ ประเภท สมาชิกประเภทที่หนึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน ส่วน

สมาชิกประเภทสองมาจากการแต่งตั้งโดยฝ่ายบริหาร มีอำนาจและจำนวนเท่าสมาชิก (ส.ส.) ประเภทหนึ่ง ทั้งนี้ ส.ส. ประเภทสองซึ่งเป็นพรรคพวกของผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงแทน^๕ นอกจากนั้น ส.ส. ประเภทสองยังเป็นข้าราชการประจำได้อีกด้วย

การที่ ส.ส. ประเภทสองมาจากข้าราชการประจำได้ มีอำนาจและจำนวนเท่ากับสมาชิกประเภทหนึ่ง และเป็นพรรคพวกของคณะผู้ก่อการ จึงเห็นได้ว่าคณะผู้ก่อการมิได้มีเจตนาที่จะให้รัฐธรรมนูญแก่ประชาชนโดยบริสุทธิ์ใจ ^๕ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ส.ส. ประเภทสองมีบทบาทมากเพราะเป็นข้าราชการประจำเสียส่วนมาก ย่อมจะต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจผู้ปกครองประเทศ (รัฐบาล) และจากอำนาจและจำนวนเท่ากับ ส.ส. ที่ราษฎรเลือกตั้งนั้นทำให้รัฐบาลมีเสียงข้างมาก กล่าวกันว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ ผู้ร่างคือฝ่ายรัฐบาล

สมาชิกพุทธ สภามีได้ ประกอบ ด้วย สมาชิก
ที่ประชาชนเลือกตั้ง แต่สมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรขณะนั้นเป็นผู้เลือกตั้ง และการเลือก
ๆ ะ ะ ะ เป็นการเลือกตั้งที่เล่น พรรค
เล่นพวกกันมาก พุทธสภาจึงคร่ำไป
ด้วยพรรคพวกของนายปรีดี พนมยงค์ เสีย
ส่วนมาก

ถ้าจะพิจารณาเพียงด้าน ทฤษฎีเพียง
ด้านเดียว ก็อาจกล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับ
๙ พฤษภาคม ๒๔๙๙ เป็นรัฐธรรมนูญ
“ประชาธิปไตย” พอสมควรแต่รัฐธรรมนูญ

ฉบับนี้ใช้ได้ไม่นาน
ก็ถูก รัฐ ประหารใน
ปี ๒๔๙๐ เป็นอัน
ต้องยกเลิกไป

รัฐ ธรรมนูญ ฉบับที่ ๔

รัฐธรรมนูญ ๒๔๙๐
ลักษณะทั่วไป

ของรัฐธรรมนูญฉบับ
นี้ มีคุณสมบัติพิเศษอยู่อย่างหนึ่ง คือ แก้ไข
ได้ง่าย นับว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับเดียวที่
ถวายพระราชอำนาจแก่พระมหากษัตริย์มาก
พระองค์ทรงไว้ซึ่ง อำนาจ แต่ง ตั้ง นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี รวมทั้งการถอดถอน
รัฐมนตรีเฉพาะตัวได้ กล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญ

ฉบับนี้ พระมหากษัตริย์เป็นทั้งองค์พระประ
มุข และเป็นทั้งหัวหน้ารัฐบาล

นอกจากพระราชอำนาจดังกล่าว การ
เปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล จะต้องได้
รับพระบรมราชานุญาตก่อน พระองค์ทรง
มีพระราชอำนาจยับยั้ง พ.ร.บ. โดยเด็ดขาด
บาง ครั้ง พระ มหา กษัตริย์ สามารถ ร่วม กับ
รัฐบาลที่จะออกกฎหมายได้รวมตลอดถึงพระ
ราชอำนาจเกี่ยวกับสมัยประชุมของสภา และ
พระราชอำนาจในการยุบสภา

หากจะมองอย่างผิวเผิน จะเห็นได้ว่า

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้
อำนาจแก่องค์ ประมุข
ของชาติอย่างมาก แต่
นั้นเป็นเพียงทฤษฎีเท่า
นั้น แต่ในทางปฏิบัติ
อำนาจทั้งหมด อยู่กับ
ฝ่ายรัฐบาล เพราะวุฒิ
สภาถูกแต่งตั้งโดยสภา
และสามารถเป็นข้าราชการ
การประจำได้

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ เป็นรัฐธรรมนูญ
อนุชักราว

รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๕

รัฐธรรมนูญ ๒๓ มีนาคม ๒๔๙๒
ถึงที่ใดกล่าวมาแล้วว่า รัฐธรรมนูญ

ฉบับปี ๒๔๙๐ เป็นรัฐธรรมนูญที่แก้ไขได้ง่าย เพราะบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ได้เปิดโอกาสให้มีการแก้ไข รัฐธรรมนูญได้ตั้งนั้น รัฐธรรมนูญ ๒๔๙๐ จึงเป็นต้นเหตุให้เกิดรัฐธรรมนูญ ๒๔๙๒ ขึ้น

รัฐธรรมนูญ ๒๔๙๒ เริ่มร่างเมื่อปลายปี ๒๔๙๑ เมื่อร่างเสร็จได้เสนอต่อรัฐสภา ซึ่งสมาชิกวุฒิสภาส่วนใหญ่เห็นชอบ และลงมติเมื่อ ๒๕ มกราคม ๒๔๙๒ ประกาศใช้เมื่อ ๒๓ มีนาคม ๒๔๙๒

รัฐธรรมนูญ ๒๔๙๒ มุ่งหมายที่จะขจัดระบอบอำมาตยาธิปไตย หรือการปกครองโดยข้าราชการเสีย โดยพยายามแยกข้าราชการประจำ และข้าราชการเมืองออกจากกันมีต้องการให้ ข้าราชการประจำ ถูกบังคับโดยระเบียบวินัยจากเบื้องบน จนทำให้บังเกิดสิทธิและ อำนาจเฉพาะ คน บาง

กลุ่ม ในขณะที่เดียวกันก็หลีกเลี่ยงมิให้ฝ่ายนิติบัญญัติต้องตกอยู่ภายใต้ฝ่ายบริหาร โดยให้วุฒิสภามีอำนาจน้อยกว่า รัฐธรรมนูญ ฉบับ และห้ามข้าราชการประจำเป็นสมาชิกวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญ ฉบับ นี้ได้ให้ พระราชอำนาจพระมหากษัตริย์ในการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา แต่โดยทางปฏิบัติแล้ว ฝ่ายรัฐบาลมักเสนอชื่อสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นพรรคพวกของตน เติมตามจำนวนไม่เปิดโอกาสให้พระมหากษัตริย์ทรงเลือก ดังนั้นโดยทางปฏิบัติแล้ว เสียงจากสมาชิกวุฒิสภาจึงเป็นของรัฐบาลแทบทั้งสิ้น

เพราะเหตุที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ต้องการแยกข้าราชการประจำออกจากข้าราชการเมือง การห้ามข้าราชการประจำเป็นรัฐมนตรี รัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาหรือ

ไม่กี่ได้ ห้ามรัฐมนตรีทำการค้า และ
 การดำเนินนโยบายบริหาร ราชการ แผ่นดิน
 ต้องได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทน
 กล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญ ๒๔๙๒ พยายาม
 สร้างดุลยภาพระหว่างเสรีภาพของประชาชน
 กับอำนาจของรัฐ ซึ่งจะเห็นได้จากบท
 บัญญัติต่าง ๆ ที่ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของ
 ราษฎร นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับนี้
 พยายามอย่างยิ่งที่จะสร้างดุลยอำนาจระหว่าง
 นิติบัญญัติกับบริหารชั้น จึงนับได้ว่าเป็น
 รัฐธรรมนูญที่มีความเป็น **ประชาธิปไตย**
 ที่สุด แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ถูกยกเลิก
 โดยคณะรัฐประหาร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๔

รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๖

รัฐธรรมนูญ ๒๕๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม

เดิม ๒๔๙๕

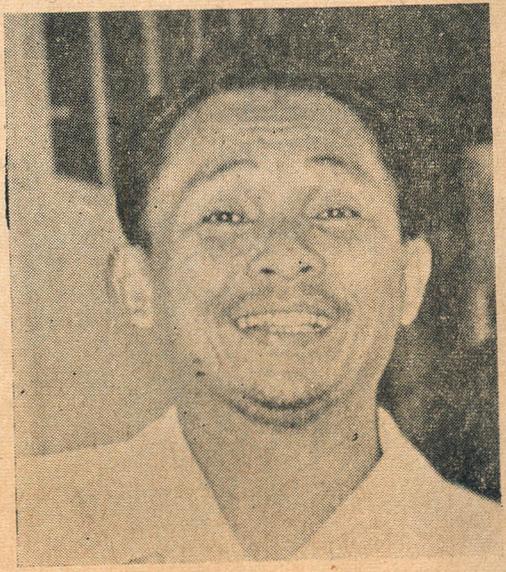
รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีโครงสร้างส่วน
 ใหญ่เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ เมื่อ ๑๐
 ธันวาคม ๒๔๗๕ แต่ได้แก้ไขเพิ่มเติม
 บ้างเล็กน้อย เช่น กำหนดแนวนโยบายแห่ง
 รัฐ และให้มีคณะองคมนตรีตุลาการร่าง
 รัฐธรรมนูญ จึงจัดได้ว่าประเทศไทยเริ่มยุค
 รัฐธรรมนูญแบบ **อำมาตยาธิปไตย** อีก
 ครังหนึ่ง

รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๗

ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร

จักร ๒๕๐๒

เป็นรัฐธรรมนูญ ที่มาจากการ ปฏิวัติ
 พระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้ง สมาชิก สภาร่าง
 รัฐธรรมนูญทั้งสิ้น ๒๕๐ คน หัวหน้าคณะ
 ปฏิวัติเป็นผู้ลงนามรับสนอง พระบรมราช
 โองการ กล่าวกันว่าสมาชิกส่วนใหญ่มาจาก
 ทหารซึ่งคณะปฏิวัติเป็นผู้เสนอ ต่อพระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัฐธรรมนูญฉบับนี้
 ระบุว่านายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีเป็น
 สมาชิกสภาไม่ได้ มีสิทธิเข้าร่วมประชุม
 แจง แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน คณะ
 รัฐมนตรีบริหารประเทศโดยไม่ต้องขอความ
 เห็นชอบจากสภา สภาไม่สามารถคว่ำรัฐบาล
 ได้ ขณะเดียวกัน รัฐบาลก็ไม่อาจยุบสภาผู้
 แทนราษฎรได้

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น รวมทั้งสมาชิกสภาว่าง รัฐธรรมนูญ เป็นข้าราชการประจำได้ และจากการที่นายกรัฐมนตรีมีอำนาจพิเศษตามมาตรา ๑๗ รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงเป็น รัฐธรรมนูญ แบบ อำมาตยาธิปไตย เหมือนเดิม

รัฐธรรมนูญ ฉบับที่ ๘

รัฐธรรมนูญ ๒๕๑๑

รัฐธรรมนูญ ๒๕๑๑ กล้ายรัฐธรรมนูญ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕ เกี่ยวกับการรวมอำนาจโดยรัฐบาล รัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทน ในขณะที่เดียวกันไม่ได้แต่ รัฐมนตรีเป็นข้าราชการประจำได้ คณะรัฐมนตรีต้องแถลงนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินต่อสภา โดยไม่จำเป็นจะต้องให้สภาลงมติไว้วางใจ หรือไม่ไว้วางใจ รัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือทั้งคณะได้ นั้นหมายถึงว่าสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นข้าราชการประจำได้มีอำนาจเท่ากับสมาชิกที่ประชาชนเลือกตั้ง การปกครองประเทศ จึงขึ้นอยู่กับ กลุ่มข้าราชการมิได้มาจาก ประชาชน คนไทย รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงได้ชื่อว่ารัฐธรรมนูญ ระบอบอำมาตยาธิปไตย เช่นกัน

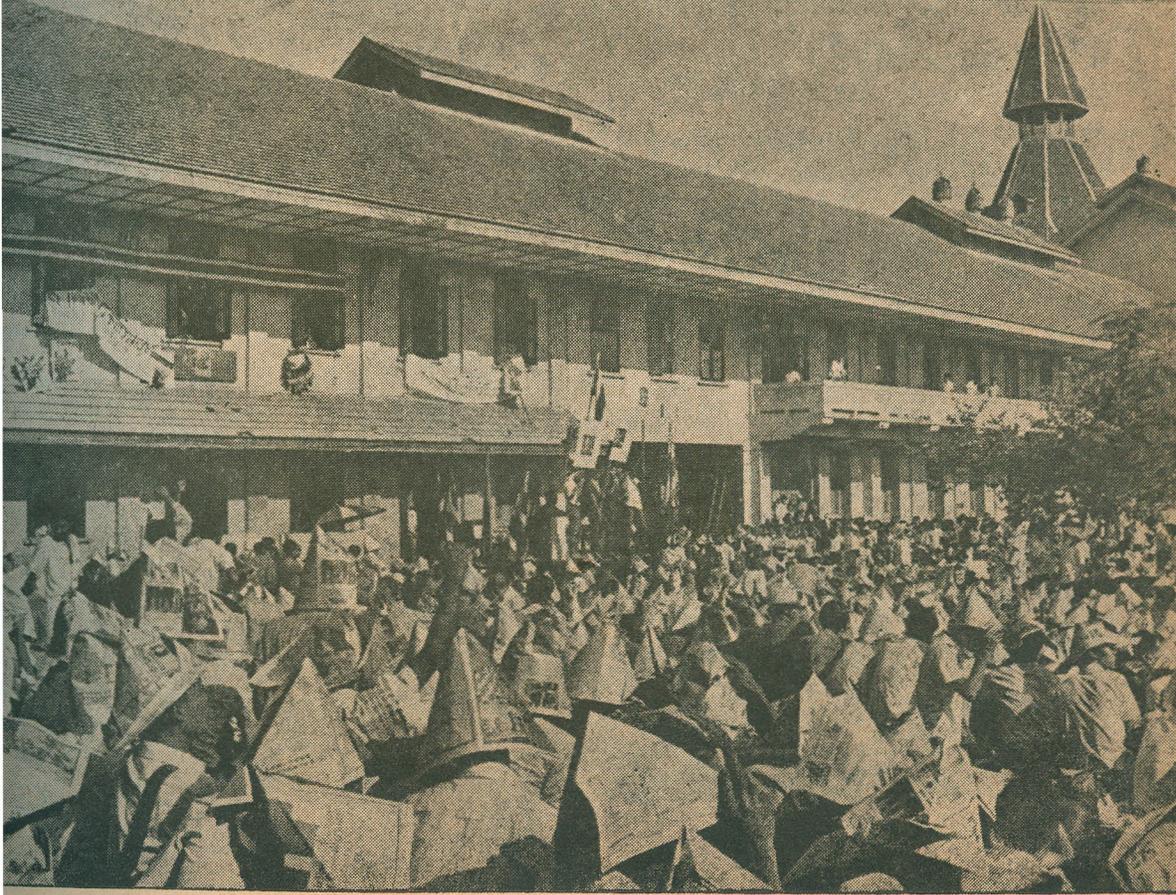
เพราะเหตุที่รัฐธรรมนูญแทบทุกฉบับ

ไม่ยอมให้ประชาชนมีส่วนร่วม (ในทางปฏิบัติ) เป็นรัฐธรรมนูญระบอบอำมาตยาธิปไตยเสียมากกว่า กรรมการร่างรัฐธรรมนูญมาจากคณะปฏิวัติรัฐประหาร รัฐธรรมนูญที่ร่างออกมาซึ่งเพื่อคณะ ปฏิวัติ รัฐ ประหาร เมื่อคณะผู้ได้รับ ประโยชน์ จากรัฐ ธรรมนูญ ใช้อำนาจจากรัฐธรรมนูญ กดขี่ข่มเหงผู้อยู่ใต้อำนาจ ในที่สุดก็เกิดปฏิวัติรัฐประหารขึ้นมาอีก เมื่อใดก็ตามถ้าปฏิวัติรัฐประหารสำเร็จ รัฐธรรมนูญฉบับเก่าก็ถูก ล้าง ทิ้ง ร่างกันใหม่เป็น รัฐธรรมนูญ เพื่อคณะ หรือกลุ่มตัวเท่านั้น

เป็นของ ชรรมคา ที่สุด การปฏิวัติรัฐประหาร ทุกครั้งต้องเกิดจากผู้มีปืน รถถัง เครื่องบิน ฯลฯ ดังนั้นรัฐธรรมนูญที่ถูกร่างขึ้นมาจึงอยู่ ภายใต้ อำนาจของทหารเกือบทุกฉบับ

นักเรียน นิสิต นักศึกษา ทนดูรัฐธรรมนูญ ภายใต้บังคับบัญชาของทหารไม่ได้ ทนดูการปกครองโดยทหารไม่ไหว ทนรอการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อคณะอภิสิทธิชนถึงสามปีไม่ได้ จึงลุกขึ้นเรียกร้องรัฐธรรมนูญ !

นั่นคือ จุดแห่งการเริ่มต้นของ วันมหาวิปโยค

จุดก่อนหวอด

การปกครองบ้านเมือง ของ รัฐบาล ชุค จอมพล ถนอม กิตติขจร สร้าง ความปวดร้าว ให้กับ ประชาชน คน ไทย อย่างแสนสาหัสด้วยการ กดขี่ข่มเหง จาก บุคคลของรัฐบาลที่หลงระเริงอยู่กับอำนาจจน มัวเมา ไม่คำนึงถึงความรับผิดชอบที่มีต่อ ประชาชน และประการสำคัญ รัฐบาลชุด นี้พยายามที่จะกดขี่ ริดรอน สิทธิ เสรีภาพ ของประชาชน ไม่ยอมให้มี รัฐธรรมนูญมา ปกครองประเทศชาติ ตามระบอบประชาธิปไตย

เมื่อปวงชนมีความกดดันทั้ทวีขึ้นมาก็เป็นของแน่นอนเหลือเกิน ที่จะต้องกลาย เป็นจุดชนวนระเบิดขึ้น

เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๖ กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีทั้ง นิสิต นักศึกษา นักเรียน อาจารย์ นักหนังสือพิมพ์ และประชาชน ลงมือปฏิบัติการ แจกใบปลิวเพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพไปตาม ย่านชุมนุมชน ที่สนามหลวง บางลำพู ราชประสงค์และตั้งแต่วันที่นั้นเป็นต้นมา เหตุการณ์กลับ เพิ่มทวีความรุนแรง ขึ้นมาถึงชน นองเลือด และเสียชีวิตไปในที่สุด เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ ชัย สุวรรณศรี ผู้บังคับการตำรวจ สันติบาลได้สั่งให้มีการจับกุมตัว

นายธีรยุทธ บุญมี อดีตเลขาธิการ ศูนย์นิสิตนักศึกษา

นายบัณฑิต เชนนิลรัตน์ คณะนิติ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายบุญส่ง ชโลธร รองเลขาธิการ
ศูนย์นิสิตนักศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหา
วิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายวิสา คัญทัพ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นายธัญญา ชนชฎาธร คณะรัฐ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายปรีดี บุญซื่อ คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายเกียรติก้อง กงคา คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นายทวี หมื่นนิกร อาจารย์คณะ
เศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายชัยวัฒน์ สุวิชัย อดีตอาจารย์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

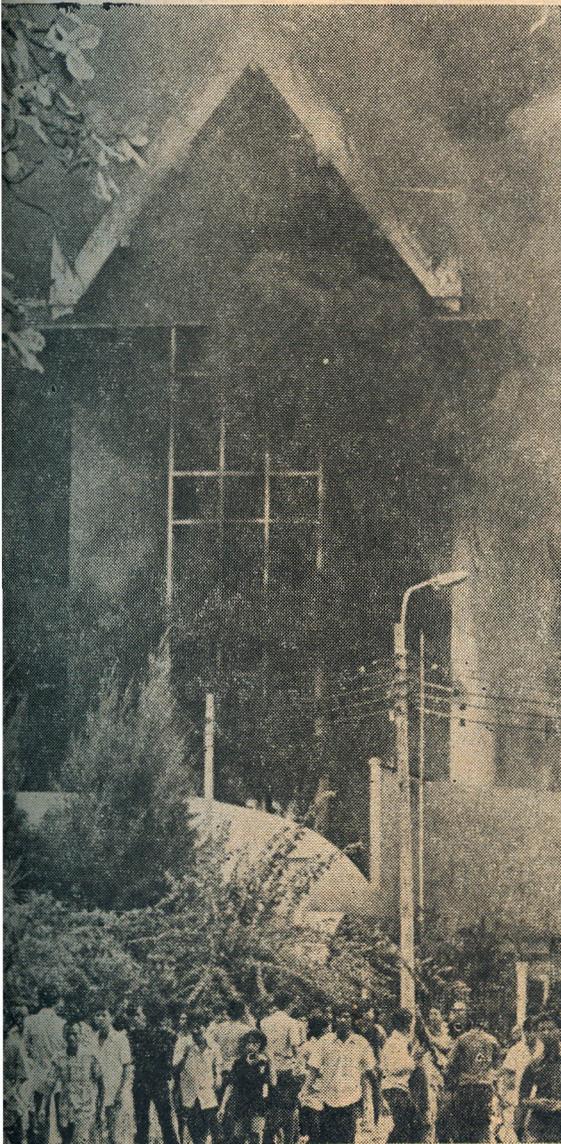
นายนพพร สุวรรณพานิช นักหนังสือพิมพ์

นายมนตรี จิ่งศิริอารักษ์ นักหนังสือพิมพ์

นายประพันธ์ศักดิ์ กมลเพชร นัก
การเมือง

นายไชแสง สุกใส อดีต ส.ส.

ข้อความการเรียกร้องทวงสิทธิ เสรี
ภาพ ตอนหนึ่งกลุ่มเรียกร้องได้อ้างพระราช
หัตถเลขา ของพระบาท สมเด็จพระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัวที่ทรง มีพระ ราชปรารภไปยังคณะ
รัฐบาลในการที่ พระองค์จะสละ ราชสมบัติว่า
“ข้าพเจ้า มีความ เต็มใจ ที่จะ สละ ราช
อำนาจอันเป็นของ ข้าพเจ้าอยู่แต่เดิมให้
แก่ราษฎรโดยทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยิน
ยอมยกอำนาจ ทั้ง หลาย ของข้าพเจ้าให้
แก่ผู้ใดคณะใดโดยเฉพาะ เพื่อใช้
อำนาจนั้นโดยสิทธิขาด และโดยไม่ฟัง
เสียงอันแท้จริงของราษฎร”

เหตุการณ์ ในธรรมศาสตร์

เข้าวันนั้น (๘ ตุลาคม) นักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอบหัวตำรับตำรา ทะยอยเข้ารั้วโคมทั้ง ๔ ด้าน แต่แล้วหลายต่อหลายคนต่างก็แปลกใจ เมื่อเห็นโปสเตอร์ 'กศอบ' ถูกปิดที่ประตูห้องสอบทุกประตู ตามผนังของตัวอาคาร มหาวิทยาลัย ทุกด้าน เต็มไปด้วยโปสเตอร์เชิญชวนนักศึกษาทุกคน ให้ingkสอบ และนักแนะให้ทุกคนไปพบกัน ที่ลานโพธิ์ หน้าตึกคณะศิลปศาสตร์ด้านท่าพระจันทร์

ข้อความในโปสเตอร์ต่างๆ เร่งเร้าให้นักศึกษาเสียสละการสอบ เพื่อนิสิต นักศึกษา และประชาชน ๑๓ คน ผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญ ซึ่งโค่นยึดเยียดข้อหากบฏภายในราชอาณาจักร เรียกร้องให้นักศึกษารวมศาสตร์ทุกคน ต่อสู้! ต่อสู้! เพื่อรัฐธรรมนูญ และวีรชนทั้ง ๑๓ คน

มุมหนึ่งของ ลานโพธิ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถูกสร้างแท่นเล็กๆ สูงประมาณเมตรเศษ บนแท่นแห่งนั้น นักศึกษากลุ่มหนึ่งประมาณ ๔-๕ คน ซึ่งเป็นกรรมการศูนย์นิสิต นักศึกษา ใช้ไมโครโฟน เรียกร้องให้นักศึกษาทั้งหมดงดการสอบ และไปรวมกันที่นั่นเพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญ "ผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญถูกจับข้อหากบฏภายใน

ราชอาณาจักร.... เขาเป็นตัวแทน ของประชา
ชนที่ต้องการรัฐ ธรรมนูญ.... เขาถูกจับไป
แล้ว.... พวกเรานักศึกษาธรรมศาสตร์เลิกกอด
คัมภีร์เสียที.... เขาเสียสละเพื่อเรา และเพื่อ
ประชาชนทั้งชาติ ฉะนั้นเราคงตอบ งกเอา
ปริญญาเพื่อเขาทั้ง ๑๓ คน เพื่อรัฐธรรมนูญ
ของคนไทย เพื่อคนไทยมิได้หรือ.... เขา
เรียกร้องรัฐธรรมนูญอย่างเปิดเผย กลับถูก
จับเข้าคุกข้อหา กบฏ .... ก็ เช่น นั้น ผู้ร่าง รัฐ
ธรรมนูญก็ต้องร่วมกบฏด้วย โดยเฉพาะ
จอมพลประภาส จารุเสถียรในฐานะประธาน
ร่างรัฐธรรมนูญก็ต้องเป็นหัวหน้ากบฏ!”

จากเสียงที่ผ่านลำโพง มีทั้งเรียกร้อง
เร่งเร้าทำให้ให้นักศึกษาจากจำนวนสิบเป็น ร้อย
จากร้อยเป็นพันและกำลังทวีมากขึ้นทุกที ๆ

นักศึกษาคนแล้วคนเล่า ต่างผลัด
เปลี่ยนกันขึ้นไป โจมตีรัฐบาลผ่านลำโพงจาก
เข้าเป็นบ้าย บ้ายถึงเย็น เย็นถึงค่ำ คึกจน
ถึงวันใหม่ ส่วนผู้ฟังส่วนมากคล้อยตามกับ
ผู้พูด เพราะทุกคนพูดพูดเรื่องความเหลว
แหลกที่อดีตรัฐบาลตระกูล ‘กิตติ-เสถียร’
ได้กระทำขึ้น คนฟังจึงเห็นจริงและคล้อย
ตามนับเป็นวันแรกในธรรมศาสตร์

ทำไม เพราะเหตุใด จึงเริ่ม ต้น ที่
ธรรมศาสตร์!

ทำไมไม่เริ่มต้นที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย
หรือที่สาธารณณะในแห่งอื่น!

คงจำกันได้... เรืองเมื่อนิสิต นัก คึก
ษาเริ่มรวมตัว รวมพลังกัน มี ปฏิ กิริยา อดีต
รัฐบาลมักจะออกแถลงการณ์ว่า “เป็นที่
ปรากฏเด่นชัดว่า การรวมตัวต่อต้าน ของ
นิสิตนักศึกษา...มีมือที่สาม หรือนักการเมือง
เป็นผู้ยุยงหรืออยู่เบื้องหลัง” ด้วยเหตุนี้
นักศึกษาจึงเริ่มก่อหวอด กันที่ ธรรม ศาสตร์
เพื่อพิสูจน์ให้อดีตรัฐบาล ‘กิตติ-เสถียร’
ทราบ ว่า นักศึกษาทำกันเอง ปราศจากมือ
ที่สาม หรือผู้ยุยงทั้งสิ้น

วันรุ่งขึ้น (๑๐ ตุลาคม) น.ส.พ. ทุก
ฉบับ ต่างเสนอเรื่องราวเหตุการณ์ในธรรม-
ศาสตร์จาก น.ส.พ.จากปากผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์
พูด กัน ต่อไป ว่านัก ศึกษา ที่ชุมนุม กัน อยู่ใน
ธรรมศาสตร์ จะยังคงประท้วงกันต่อไป และ
ต่อไปจนกว่าอดีต รัฐบาลจะยอม ปล่อยผู้ต้อง
หากบฏทั้ง ๑๓ คน และยืนยันจะให้รัฐ-
ธรรมนูญ ภายในสิ้นปี....ถึงวันนี้ นานโพธิ์

พลังศรัทธาเหล่านี้กลายจุดเรียกร้องให้ประชาชนเข้าร่วมทั้งแรงและร่วมบริจาคเงินประท้วงความหิวโหยของนักเรียน นิสิต นักศึกษา มากขึ้น... ยิ่งนานเข้า กลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา พร้อมด้วยธงค่านำหน้าขบวน ยাত্রาเข้าธรรมศาสตร์มากขึ้นทุกที

เมื่อจำนวนนักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชนมากขึ้น ๆ การแจโพยความชั่วของอดีตรัฐบาลก็ยิ่งออกนำมาเปิดเผยมากขึ้น โดยเฉพาะการเข้าเยี่ยมผู้ต้องหา กบฏ ทั้ง ๑๓

คน ของนิสิต นักศึกษาที่ถูกเจ้าหน้าที่กดกันไว้ได้ถูกเปิดเผยต่อหน้าคน นับแสน... นั่นหมายถึงความแค้นของกลุ่มชนยิ่งประดังขึ้นทุกขณะ

นักศึกษาผู้หนึ่งซึ่งไปเยี่ยมผู้ต้องหา ทั้ง ๑๓ คน กล่าวว่า นักศึกษาที่เข้าเยี่ยมทั้งหมดประมาณร้อยคนเศษ ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจกลั่นแกล้ง กล่าวคือ อนุญาตให้เข้าเยี่ยมได้ครั้งละ ๕ คน ผู้เข้าเยี่ยมชุดแรกมี นายพีระพล ตริยะเกษม นายภูมิสัน โรจน์เลิศ

จรรยา นายจิตร สีสั่ง นายณรงค์ จิระ
 อุดมรัตน์ และนายสมาน เลือควงศ์หัตถ์
 โดยผู้เยี่ยมทุกคนต้องลงชื่อกับเจ้าหน้าที่ และ
 ให้พบผู้ต้องหาได้ที่ละคน ผู้ต้องหาผู้หนึ่ง
 เปิดเผยว่า ขณะถูกขังอยู่ในคุก พวกเขามี
 อาหารชนิดเดียวกินวันละสองมือ คือมือเช้า
 มือเย็น มือกลางวันไม่มี อาหารส่วนมากก็
 เป็นผักกาดต้ม เปล้า ๆ และ ต้ม พัก เท่า นั้น
 แม้กระทั่งตำราเรียนที่ผู้ต้องหานักศึกษา ขอ
 นำเข้าไปดูเตรียมสอบเจ้าหน้าที่ก็ไม่ยอมให้
 นำเข้าไป ทั้ง ๑๓ คนถูกขังเดี่ยวไม่มีโอกาส
 ได้พบปะกันเลย คุประหนึ่งนิสิต นักศึกษา
 และประชาชนผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญทั้ง ๑๓
 คน เป็นผู้ต้องหาที่ถูกศาลตัดสินประหารชีวิต
 อย่างหน

นายธีรยุทธ บุญมี อดีตเลขาธิการ
 ศูนย์นิสิต นักศึกษา ๑ ในผู้ถูกจับ ๑๓ คน
 กล่าวจากคุกว่า “ในความรู้สึกของเราทั้ง
 ๑๓ คน เห็นว่าการกระทำที่เข้าไปไม่ใช่
 ความผิด เราทำตามนโยบายรัฐบาลในอัน
 ที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแก่ ประ
 ชาน เรื่องที่เข้าไปก็ไม่ใช่ยุ่งให้ใครกระ
 ค้างกระเดื่องต่อรัฐบาล แล้วรัฐบาลจับพวก
 เราทำไม?”

มิใช่แต่นักเรียน นิสิต นักศึกษา
 เท่านั้น ที่มีปฏิริยา ต่อการกระทำ ของอดีตรัฐ
 บาลครั้ง นี้ คณะศึกษาศาสนาบัณฑิตพัฒนา
 บริหารศาสตร์ ซึ่งเป็นสถาบันระดับปริญญา
 โทก็มีปฏิริยาต่ออดีตรัฐบาล โดยส่งตัวแทน

นักศึกษาร่วม ประท้วงที่มหา วิทยาลัยธรรม
 ศาสตร์ นอกจากนั้นสถาบันแห่งนี้ยังได้ออก
 หนังสือตอบโต้อดีตรัฐบาลฉบับหนึ่งว่า “ด้วย
 ข้าพเจ้า คณะนัก ศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒน
 บริหารศาสตร์ ซึ่งมีชื่อข้างล่างนี้ ทราบข่าว
 เรื่องการจับกุม นิสิต นักศึกษา และอาจารย์
 ๑๒ คน ในข้อหากบฏภายในราชอาณาจักร
 คณะนักศึกษาศาสนาบัณฑิตพัฒนาบริหาร
 ศาสตร์ใคร่ขอร้องเรียนเพื่อให้ทางรัฐบาลได้
 พิจารณางดเว้นข้อกล่าวหาที่เสีย เพราะคณะ
 นักศึกษาศาสนาบัณฑิตพัฒนา มีความเชื่อโดยบริสุทธิ์ใจ

ว่า คณะบุคคลดังกล่าวได้กระทำตามนโยบาย
ของรัฐบาล ในอันที่จะ ช่วยกันส่งเสริม การ
ปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยให้มั่นคง
ในประเทศสืบไป... หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะ
ได้รับความเป็นธรรมจากรัฐบาล ขอขอบ
พระคุณมา ณ โอกาสนี้เป็นอย่างยิ่ง

ขณะที่คนนับแสนเข้าร่วม อยู่ในที่
เดียวกัน เพื่อเรียกร้องความยุติธรรม ความ
ต้องการของคนส่วนมาก ณ ที่นั้น ต่างก็ให้
ศูนยนิสิต ทำเนิการขึ้นเตีตขาด ถึงแม้จะ
ใช้กำลังก็ตาม นักเรียนช่างกลออกโรงยื่น
ย้นขอให้เป็นฝ่ายหน้า ถ้ามการใช้กำลังและ

ไม่เฉพาะเท่านั้น แม้อาจารย์จากมหา
วิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๐๐ คน ยินดีให้
ความสนับสนุนการ กระทำของ กลุ่มนักเรียน
นิสิต และนักศึกษาทั้งหมด จากนั้นอาจารย์
ใหม่มหาวิทยาลัย และวิทยาลัยต่าง ๆ ก็เริ่ม
มีปฏิกิริยาตอบโต้การกระทำอันป่าเถื่อนของ
อดีตรัฐบาล โดยการสนับสนุนกลุ่มต่อต้าน
รัฐบาลเต็มที่

พร้อมที่จะตายเป็นด่านแรก
เป็นที่ทราบกันดีว่า ช่วงระยะ ๑๐ ปี
ที่แล้วมา นักเรียนช่างกลต่อช่างกล ช่างกล
กับก่อสร้าง มักจะมีเรื่องทะเลาะวิวาท ที่รัน
พื้นที่แกกันอยู่เป็นเนืองนิตย์ ไม่ว่าจะช่างกล
ก่อสร้าง อำนวนศิลป์ สันติราษฎร์ หรือ
ไพศาลศิลป์ ซึ่งมีเหตุทะเลาะวิวาทกันมา
นาน อดีตรัฐบาลไม่ว่าชุดใดไม่สามารถแก้

ไขได้เลย แต่เป็นที่น่าปลื้มใจที่ศูนย์นิสิต นักศึกษาสามารถทำให้นักเรียนคู่อริเหล่านั้น จับมือกอดคอกันร่วมเป็นร่วมตาย เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน อย่างไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์

ขณะที่คนนับแสน ต่างเรียกร้องให้ ศูนย์ ดำเนิน การ ชั้รุนแรง ต่ออดีต รัฐบาล

เพื่อให้ได้ผลเร็วที่สุดนั้น แต่ศูนย์นิสิต นักศึกษา ก็ได้พยายาม เรียกร้องให้ประชาชน นักเรียน นิสิต นักศึกษาจงต่อสู้ต่อไป ต่อสู้ต่อไป แต่เป็นการต่อสู้แบบ อหิงสา

การ นั้ร่วมกัน อยู่ ตลอด ๔ วัน ๔ คืน จึงเป็นธรรมคಾಯุ่เองที่ศูนย์จะต้อง คอยช่วยๆ ปลุกใจให้ทุกคนเลิกท้อถอย เพลง

ปลุกใจทุกเพลงถูกนำมาร้อง ละครการเมือง เรื่อง สัมภาษณ์จอมพลประภาสถูกนำมาแสดง ละครเรื่องนี้ เขียน บท กั้น อย่าง กระ ทั้น หั้น แสดงกันอย่างกระทันหัน แต่ทว่าเป็นเรื่อง เสียคัสทั้งการเมือง และส่วนตัวได้เจ็บแสบนัก อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่อง สัมภาษณ์คุณเลี้ ก็ดูเดือดเผ็ดมันไม่น้อย ในที่สุดเพลงฉ่อย ลำตัดการเมือง และอะไรต่ออะไรก็นำออกมาแสดง เพื่อแก้เหงา เพื่อปลุกใจให้ทุกคน ร่วมต่อสู้ กันต่อไป ต่อสู้ จนกว่าจะได้ชัยชนะ

ชัยชนะที่ว่าคือการปล่อยตัว ผู้ต้อง หมาย ๑๓ คนโดยปราศจากเงื่อนไขและ ราชรัฐธรรมนญูให้แล้วเสร็จ ภายใน สัปดาห์

มิฉะนั้น กลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชน จะใช้มาตรการขั้นเด็ดขาด

ในที่สุดศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย จึงออกแถลงการณ์ยื่นคำขาด ต่อรัฐบาลว่า ด้วยนิสิต นักศึกษา นักเรียน และประชาชนได้ร่วมทำการ ประท้วง ต่อสู้ ในการที่รัฐบาลจับกุม นิสิต นักศึกษา และ ประชาชนผู้บริสุทธิ์มาเป็นเวลา ๕ วันแล้ว โดยที่ทางรัฐบาลยังมิได้ตัดสินใจดำเนิน การ อย่างหนึ่งอย่างใด แต่ที่ยืนยัน ที่จะใช้ มาตรการเด็ดขาด กับบุคคลเหล่านั้น

ทางศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาแห่ง

ประเทศไทย พิจารณาเห็นว่าได้ให้เวลา ๑๒.๐๐ น. ของวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๑๖
 แก่รัฐบาลในการ ตัดสินใจมา เป็น เวลา พอ เป็นต้นไป หากในเวลา ๑๒.๐๐ น. ของ
 สบครแล้ว ดังนั้นศูนย์กลางนิสิต นัก วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๑๖ ทางศูนย์ยังมีได้
 ศึกษาจึงจำเป็นอย่างยั้งที่จะต้องยื่นข้อเสนอ รับคำตอบอันเป็นที่น่าพอใจ ศูนย์กลาง
 ดังต่อไปนี้คือ นิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย จะพิจารณา ใช้ มาตรการ ในขั้น เด็ด ขาด ต่อไป...
 ให้รัฐบาล ปลด ปล่อยบุคคล เหล่า ศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย... ๑๒ ต.ค. ๒๕๑๖ เวลา ๑๒.๐๐ น."

ให้รัฐบาล ปลด ปล่อยบุคคล เหล่า
 นี้ภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับตั้งแต่วเวลา

ปฏิกริยาตอบโต้ของ (อดีต) รัฐบาล

ผู้เขียนได้พาท่านเดินดู สถานการณ์ ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มา ๔ วันแล้ว คือตั้งแต่วันที่ ๙-๑๒ ตุลาคม ตอนนั้นผู้เขียนใคร่พา ท่าน ไป ดูสถาน การณ์ ของฝ่าย รัฐบาลบ้าง

จะเริ่มที่กองบังคับการตำรวจสันติบาล พล.ต. บัณฑิต สุวรรณศรี ผู้บังคับ การตำรวจสันติบาล พ.ต.อ. ศิริ สุจริตกุล ผู้กำกับการ ๒ สันติบาล พ.ต.ต. สกล สุวรรณ สรวัตร แผนก ๓ กองกำกับการ ๒ สันติบาลได้นำแผ่นโปสเตอร์ใบปลิว หนังสือขอประ ชามติ เรียก ร้องรัฐ ธรรมนูญ และหนังสือต่างประเทศ ซึ่งทางอดีตรัฐบาล อ้างว่าเป็น หนังสือเกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์ ไปรายงานต่อจอมพลประภาส ที่กระทรวง มหาดไทย

จอมพล (คนโกง) ประภาส จารุ เสถียร ให้สัมภาษณ์ผู้ สือข่าวว่าเรื่องราวของ กลุ่มเรียกร้อง ที่จะกระทำการแจกใบปลิว ตามสถานที่สาธารณะนั้น ตนเองรู้มาจาก เด็กนักเรียนแล้ว และกล่าวว่าการแจกใบ ปลิว เรียก ร้อง รัฐธรรมนูญ เริ่ม กระทำ เมื่อ ๑๑ น. วันที่ ๖ พวกแจกก็แจกไปพวกถือ บ้ายโปสเตอร์ก็ถือไป วันนั้นเป็นวันเสาร์ สนามหลวงจึงเกิดโกลาหล จอมพลประภาส จึงส่งตำรวจจับเสีย แล้วส่งตำรวจไปค้น

ตามบ้านผู้ต้องหาได้เอกสาร ต่าง ๆ ทั้งภาษา ไทยและต่างประเทศมากมาย จึงยึดเอกสาร เหล่านั้นไว้ เพื่อทำการสอบสวนต่อไป

ต่อข้อเรียนถาม ของ ผู้สือ ข่าว ว่า จะ ดำเนินคดีต่อบุคคลทั้ง ๑๓ ในทางใด จอม พลประภาส ซึ่งขณะนั้นเป็นผู้ยิ่งใหญ่แห่ง ประเทศไทย ได้ 'ต้นตม' ว่าเรื่องที่เกิดขึ้น ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย เป็นเรื่องใหญ่มาก จำ เป็นต้องเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

เขา (ประภาส) กล่าวถึงความรู้สึก ของตนว่า การกระทำของ ๑๓ คนนั้นเป็น แผนล้มล้างรัฐบาล คนพวกนี้พยายามชักชวนคนต่างอาชีพ โดยเฉพาะกรรมกรเข้า ร่วม นอกจากนั้นยังมีการติดต่อกับคนไทย ในต่างประเทศด้วย แต่ก็เพียงส่วนน้อย

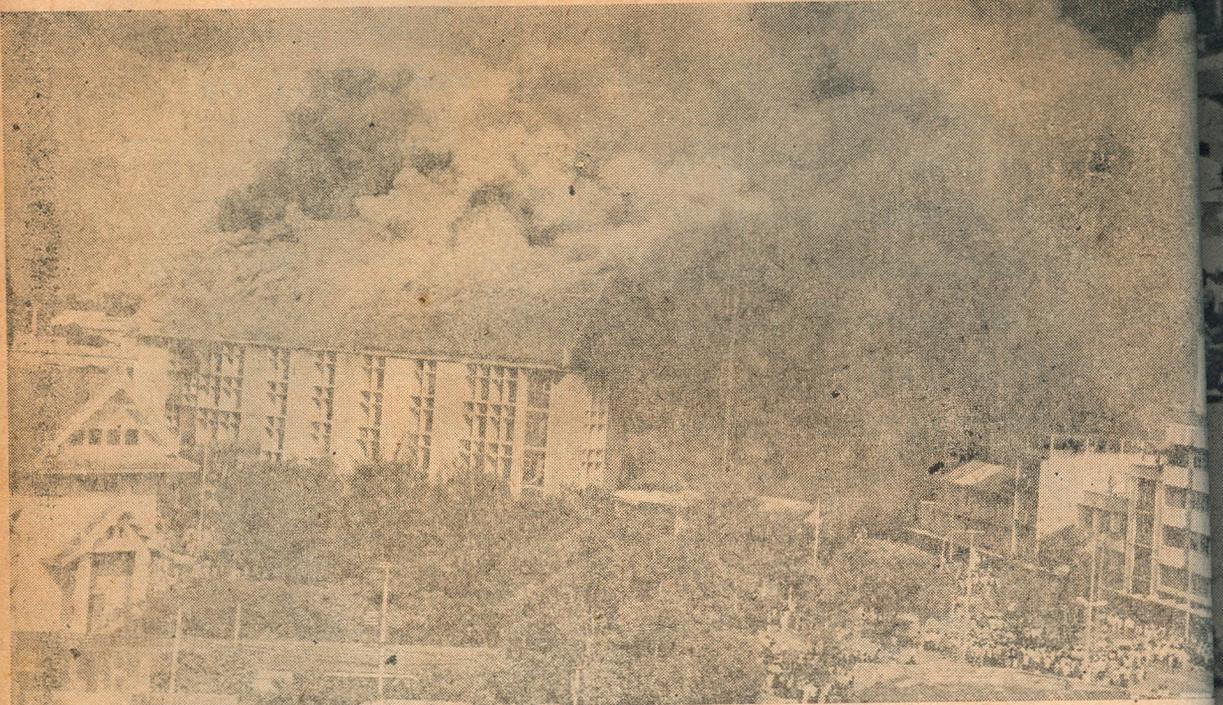
กับหนังสือพิมพ์ จอมพลประกาศ
 บอกว่า การเรียกร้องรัฐธรรมนูญนี้เรียก
 ได้แต่อย่า 'ตั้ง' เกินไป และเรื่องรัฐธรรมนูญ
 นี้ก็ได้เคยชี้แจงหลายครั้งหลายหนแล้วว่า
 จะต้องทำอย่างรอบคอบ โดยเอารัฐธรรมนูญ
 ทั้ง ๘ ฉบับ มาพิจารณาเอาแผนงานใน
 อนาคตมาพิจารณา และเอาหลักของต่างประเทศ
 มาพิจารณาด้วย การจะร่างให้เสร็จภายใน
 หนึ่งสัปดาห์จึงเป็นไปได้

ทางด้าน จอมพลถนอม กิตติขจร
 อดีตนายกรัฐมนตรี ไม่ค่อยพูดอะไรแตก
 ต่างกับลูกน้องท่านมากนัก แต่คำสั่งของ
 ท่านให้ใช้ ม. ๑๗ นั้นซิ มันเหมือนเอาน้ำ

มันไปราดในกองไฟ คำสั่งดังกล่าวมีว่า

“นายกรัฐมนตรี อาศัยอำนาจตาม
 มาตรา ๑๗ โดยมติของคณะรัฐมนตรี มีคำ
 สั่ง ส.ล.ร. ที่ ๓๕/๒๕๑๖ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ
 ควบคุมตัวนายไขแสง สุขใส กับพวกไว้ต่อ
 จากการควบคุม ของตำรวจ จนกว่า การสอบสวน
 จะเสร็จสิ้น ผู้ต้องหาคนใดหากอธิปไตย
 กรมตำรวจเห็น ว่ายังไม่ควรมีความผิดก็ให้มี
 อำนาจส่งปล่อยพ้นการควบคุมไปได้ ให้
 การควบคุมไปได้ ให้กระทรวงมหาดไทยรับ
 ไปปฏิบัติแล้วรายงานให้ทราบ...ลงชื่อ จอม
 พลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี”

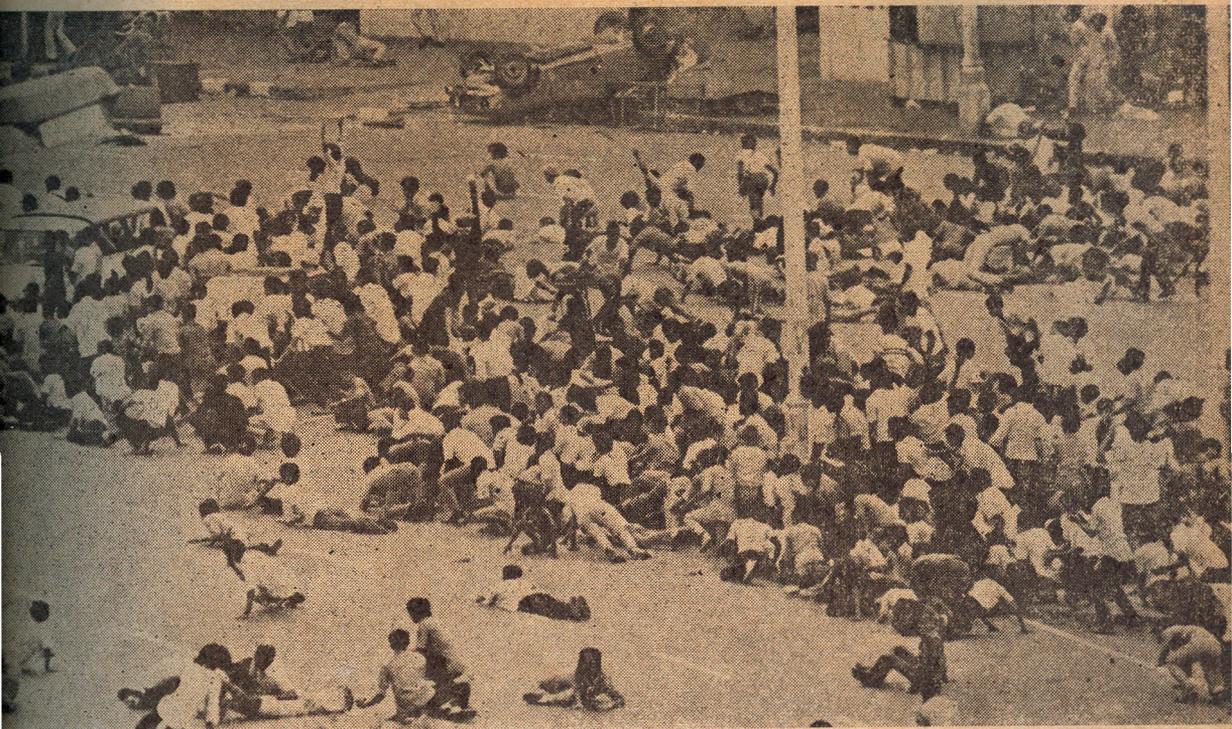
จากคำสั่ง^{๖๕}แสดงว่า^๖ ๑๓ คนตก
ม. ๑๗ เล่นงาน การปล่อยหรือไม่อยู่ที่
จอมพลประกาศคนเดียว

บทบาทของ ดร. บุณรอต บินท-
สันต์ อดีตรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยา
ลัยของรัฐ ผู้ซึ่งคิดว่าตนเองจะระงับสถาน
การณ์ได้ ได้โยนความผิดให้นักศึกษาว่า เหตุ
การณ์ทั้งหมดยกเกิดขึ้นเพราะ นักศึกษา เข้าใจ
รัฐบาลผิดเหตุที่รัฐบาลจับกุมผู้ต้องหาเพราะ
คนทั้ง ๑๓ อาจกระทำความผิดต่อความมั่น
คงของรัฐ โดยอาศัยการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ
ฉบับหน้า พร้อมทั้งกล่าวว่า การใช้ ม. ๑๗
ก็เพื่อ ต้องการให้เกิด ความ รวดเร็ว ต่อการ
สอบสวน

ทางด้านกรมประชาสัมพันธ์ พล.ต.
ประกอบ จารุมณี ผู้ซึ่งมานั่งเก้าอี้อธิบดียังไม่
ถึง ๑๕ วัน ออกโรงเป็นกระบอกเสียงของ
อดีตรัฐบาลว่า ถ้านักเรียนนิสิตนักศึกษา
ยังชุมนุมกันอยู่ การสอบสวนบุคคลทั้ง ๑๓
ก็ยิ่งจะล่าช้าลง พร้อมทั้งยืนยันว่ารัฐบาลจะ
ไม่กระทำรุนแรงต่อกลุ่มนักเรียนนิสิตนักศึกษ
าและประชาชน

...แต่...อนิจจา ท่านอธิบดีกรม-
ประชาสัมพันธ์ ชีวเดช ชีวดีผู้หญิง หง
นักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่ต้องล้มตาย
เหมือนใบไม้ร่วงครั้ง^{๖๕} เป็นการกระทำ
ของ (อดีต) รัฐบาลใบ้หรือไม!

นอกจากนั้น อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์

ยังปรามหนังสือพิมพ์อีกว่า การเสนอข่าว
ไม่ควรให้ตื่นเต้น ไม่ควรพาดหัวข่าวว่า
“ชุมนุมกันเป็นจำนวนแสน” และ หวันจะ
นองเลือด” เห็นหรือยังครับท่านอธิบดี การ
ชุมนุมครั้งมิใช่แสนแต่เป็นล้าน แล้วก็นอง
เลือด จริงคงที่หนังสือพิมพ์ ‘หวัน’ เพราะ
นักหนังสือพิมพ์ได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์เพื่อ
ข้อเท็จจริงของข่าว ส่วนข่าวกรมประชาสัมพันธ์
พันธ์เป็นข่าวซึ่งมาจากเบื้องบน

ท่าที ของ รัฐมนตรี—นับตั้งแต่ศูนย์
กลางนิสิตนักศึกษายื่นคำขาดต่อรัฐบาล คณะ
รัฐมนตรีจึงมี การ ประชุม วาระ ถ้วน พิเศษ
การประชุมเป็นไปอย่างเกร่งเครียด ผลของ
การประชุม รัฐบาลยอมอ่อนข้อโดยยอมให้
ประกัน ผู้ต้องหา ทั้งหมดได้—แต่ผู้ต้องหาทั้ง
หมดไม่ยอมออกจากคุก เพราะผิดข้อเสนอ
ของศูนย์ที่ให้รัฐบาลปล่อยโดยไม่มีเงื่อนไข

ข้อพิสูจนว่าทั้ง ๑๓ บริสุหิ

ผู้เขียน ไกรขอ นำท่าน กลับเข้า สู่วิ
โคมอีกครึ่งหนึ่ง แต่ครั้งผู้เขียนไกรชี้ให้
ท่านผู้อ่านเห็น 'ข้ออ้าง' ที่นักศึกษาได้นำ
มาเป็นข้อต่อสู้

ประเด็นแรกคือกติการัฐบาลชุก จอม
พล ถนอม จอมพลประภาสและพันเอกณรงค์
กล่าวหา มั่วสุมทางการเมืองนี้ ก็ศึกษาได้นำ
ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๑๔
ที่บัญญัติว่า "ห้ามมิให้มั่วสุมชุมนุมทางการเมือง
ณ ที่ใด ๆ มีจำนวนตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป
นั้น ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ขณะเจ้าหน้าที่
กำลังจับผู้ต้องหา ผู้ต้องหาทั้งกล่าวต่างแยก
ย้ายกันเดินแจกแถลงการณ์ให้การศึกษาเรื่อง
รัฐธรรมนูญแก่ประชาชน ลักษณะดังกล่าว

ไม่อาจ ถือความ ได้ว่า เป็นการ มั่วสุม ทางกร
เมือง เพราะการมั่วสุมทางการเมือง จะต้อง
มีการจับกลุ่มหรือ เพื่อปฏิบัติการอย่างใด
อย่างหนึ่งทางการเมือง ดังนั้นการกระทำ
ของเจ้าหน้าที่ (อดีต) รัฐบาลจึงเป็นการ
ใช้อำนาจในทางไม่ชอบ ผู้ออกคำสั่งจะต้อง
รับผิดชอบต่อการกระทำที่เกินของเขตอำนาจ
ของตน

ประเด็นต่อไป-กบฏในราชอาณาจักร
จักร นักศึกษาได้นำประมวล กม. อาญา
มาตรา ๑๑๖ ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้ใดกระทำให้
ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือ หรือ
วิธีอื่น อันไม่ใช้การกระทำภายในความมุ่ง

หมายแห่งรัฐธรรมนูญ หรือมิใช่แสดงความ
กึกเห็นติชมโดยสุจริตใจ เพื่อ

๑. ให้เกิด การ เปลี่ยน กฎหมาย แผ่น
ดิน หรือรัฐ โดยใช้กำลังข่มขืนหรือใช้ประ
ทุษร้าย

๒. เพื่อให้เกิดความปั่นป่วน หรือ
กระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน ถึงขนาด
ก่อให้เกิดความไม่สงบ ในราชอาณาจักร

๓. ให้ประชาชนละเมิดกฎหมายแผ่นดิน

ผู้ต้องหาทั้ง ๑๓ ได้แจกจ่ายแถลงการณ์

อย่างเปิดเผย และสุจริตใจ ยิงการเรียกร้อง

ให้ประชาชนหันมาสนใจ และตระหนักถึง

คุณค่าของรัฐธรรมนูญด้วยแล้ว จะถือว่า

“มิใช่การกระทำ ภายในความมุ่งหมาย

แห่งรัฐธรรมนูญ” ยิ่งไม่ได้ ตรงกันข้าม

การชักชวนจับกุม มิให้ประชาชนได้กระ-

ทำการภายในความมุ่งหมาย แห่งรัฐ

ธรรมนูญ ต่างหากถือว่าเป็นกบฏภายในราช-

อาณาจักร

สำหรับเอกสารต่าง ๆ ที่ตำรวจยึดไป

จากผู้ต้องหาทั้ง ๑๓ และที่กักถือว่าเป็นเอกสาร

ประกอบการกระทำความผิดนั้น คณะ

อาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ออก

แถลงโต้รัฐบาลดังนี้

“ตามทกรมตำรวจ นำหลักฐานเกี่ยว

กับการกระทำความผิด ของผู้ต้องหากลุ่ม

เรียกร้องรัฐธรรมนูญ ออกเปิดเผยให้ประ-

ชาชนทราบ หลักฐานดังกล่าวประกอบ

ด้วย ผังแสดงโครงสร้างอำนาจทาง

การเมืองของไทย หนังสือเกี่ยวกับมารักษีสัม

และคอมมิวนิสต์คณะอาจารย์มหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์ขอชี้แจงเกี่ยวกับหลักฐาน ดัง

ต่อไปนี้

๑. การทำผัง แสดง โครงสร้างอำ

นาจทางการเมือง เป็นเพียงเครื่องมือประ

กอบในการสอน วิชาทางการเมืองเท่านั้น

ทั้งนี้เพื่อช่วยให้นักศึกษาเข้าใจ ในโครง

สร้างทางการเมือง ของประเทศต่าง ๆ ได้

ชัดเจนยิ่งขึ้น ฉะนั้น การทำ ผังแสดง

โครงสร้างทางการเมืองของไทย จึงไม่ถือ

เป็นเรื่องผิดแต่อย่างใด

๒. หนังสือเกี่ยวกับลัทธิมาร์กซิสต์

เลนินนิสต์ เมอัสต์ คอมมิวนิสต์และสง

ครามกองโจร ฯลฯ เป็นตำราที่ใช้เรียนกัน

ตามปกติในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วโลกสำหรับ

ในประเทศไทย หนังสือดังกล่าวก็ถูกใช้

เป็นตำราเรียนในมหาวิทยาลัย นอกจากนั้น

หนังสือเหล่านี้ก็ยังมีจำหน่าย ตามร้านหนังสือ

โดยทั่วไปอีกด้วย หนังสือเหล่านี้เป็น

หนังสือที่อธิบายถึงลัทธิต่าง ๆ ดังกล่าว

ข้างต้นในเชิงวิชาการ มิใช่เป็นหนังสือ

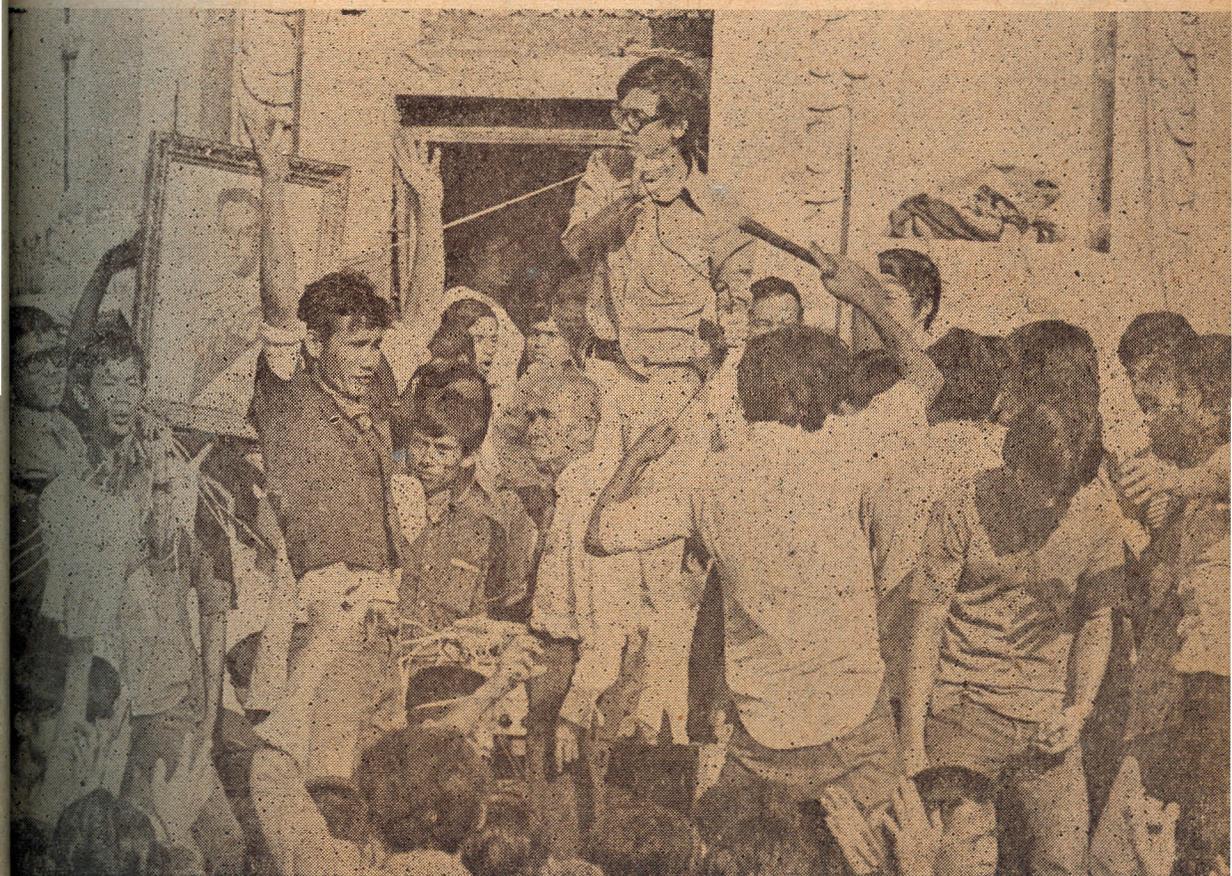
โฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง หากจะถือ

ว่าการอ่านและ การมีหนังสือ เหล่านี้ไว้ใน
ครอบครองมีความผิด ก็หมายความว่าห้อง
สมุดในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศ
ไทย อาจารย์มหาวิทยาลัยทุกคนที่เรียน
มาทางสังคมศาสตร์ และร้านจำหน่ายหนังสือ
จะต้อง มีความ ผิดด้วย คณะอาจารย์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงจำเป็นต้อง
ชี้แจงให้ทราบข้อเท็จจริงโดยทั่วกัน

อนึ่งหากมี หลักฐานอันใดเพิ่มเติม
คณะอาจารย์หวังว่า กรมตำรวจ คงจะได้นำ
ออกแสดง อย่างเปิดเผย ให้ประชาชน

ทราบ.... คณะ อาจารย์ มหาวิทยาลัย ธรรม
ศาสตร์

นอกจากแถลงการณ์ ของคณะอาจารย์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แล้ว นิสิต นักศึกษา
ยังได้โต้แย้งเป็นเรื่อง ๆ ที่ผู้ใหญ่หรือผู้รับ
ใช้ได้ให้ข่าวแก่ประชาชนในลักษณะโยนความ
ผิดให้นักศึกษาผู้ต่อต้าน ในระยะเวลาตั้ง
กล่าว หน่วยงาน ที่สร้าง ความ เขียว แค้น
ให้นักศึกษามากที่สุดคือ ตำรวจสันติบาล
ในฐานะ ปลอม แปลง เข้าไปคุก ความ เคลื่อน
ไหวในธรรมศาสตร์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
กรมประชาสัมพันธ์ ในฐานะผู้บิดเบือนความ
จริง

นาทิวฤๅต

หลังจากที่พาท่านผู้อ่านเข้าไปออกหลับ
นอนอยู่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เสีย
หลายคืน และได้พักผ่อนเพื่อคุสถาน การณ์
ทางบ้าน (อดีต) รัฐบาลพอสมควรแล้ว
ตอนนี้ผู้เขียนจะพาหวลกลับไปธรรมศาสตร์
อีกครั้งหนึ่ง เพื่อฟัง คำตัดสินใจ ของ
(อดีต) รัฐบาล และจะพาท่านร่วมเดินขบวน
ไปกับกลุ่มนิสิต นักศึกษา นักเรียน และ
ประชาชนจำนวนล้าน ๆ คนด้วย

เมื่อข่าว 'ซึกเส้นตาย' ที่กลุ่มต่อต้าน
ได้ยื่นให้รัฐบาล ถูกแพร่หลายออกไป
ถึงนั้นเช้าวันเสาร์ที่ ๑๓ ตุลาคม กลิ่นนั้ก

เรียนนิสิต นักศึกษาและประชาชนนับแสน
ก็หลังไหลเข้าสู่ประตุมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
จนกระทั่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ไม่
สามารถรับคนทั้งหมดได้ คนอีกจำนวนไม่
น้อยต่างก็ยืนรอฟังข่าว รอคูกลุ่มชนที่ชุมนุม
กันอยู่ในรั้วโคมจะดำเนินการอย่างไร ถ้า
รัฐบาลให้คำตอบ ที่ไม่น่าพอใจแก่ศูนย์นิสิต
นักศึกษา

ก่อนอื่นผู้เขียน ใคร่ขอทบทวน ความ
จำผู้อ่านสักเล็กน้อยกล่าวคือ เมื่อรัฐบาลได้
ทราบจากศูนย์นิสิต นักศึกษา เมื่อตอนเที่ยง
วันที่ ๑๒ ตุลาคมแล้ว รัฐบาลคงจะ —

คาดคะเนถูกว่า นักเรียนนิสิตนักศึกษาและประชาชนจะเอาจริงเป็นแนวรัฐบาลชุดก่อนอมประภาส ณรงค์ จึงใช้เล่ห์ให้ประกันผู้ต้องหาทั้ง ๑๓ คนนั่นคือเล่ห์ของรัฐบาลที่แสดงว่า ทั้ง ๑๓ คน ยังคงเป็นผู้ต้องหาอยู่ แต่ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่มาชุมนุมอยู่ ๔-๕ วัน เป็นชนชั้นปัญญาชน ทราบเล่ห์กระเท่ของอดีตรัฐบาลก็จึงไม่ยอม ในที่สุดเมื่อเวลาประมาณ ๒๓ น. ศูนย์นิสิต นักศึกษาจึงได้ ออกแถลงการณ์ อีก ฉบับหนึ่ง ว่า “ตามทฤษฎีและประชาชนจำนวน ๑๓ คน ได้ถูกจับกุม เนื่องจาก การใช้ สติธิ เพื่อ

ให้ได้มา ซึ่งรัฐ ธรรมนูญ อัน เป็น กฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ทั้งเป็นการต่อสู้ เรียกร้องเพื่อ ให้ คณ อำนาจ อธิปไตย ให้แก่ปวงชนชาวไทย เพื่อเป็นหลักประกันถึงสิทธิเสรีภาพของปวงชน อันจะพึงมีเยี่ยงเสรีชนนั้น ปรากฏว่าผู้มอำนาจในบ้านเมือง ได้ใช้อำนาจของตนอย่างเกินขอบเขต และไร้มนุษยธรรมโดยการขัดเยียดความผิดฐานเป็นกบฏให้ ทั้งพยายามสร้างภาพพจน์ที่ผิด ๆ โดยอาศัยสื่อมวลชนของทางราชการ ซึ่งเป็นสมบัติของปวงชน เป็นเครื่องมือเผยแพร่หลักฐาน ที่กลุ่ม ผู้

อำนาจดังกล่าวสร้างขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมาย
ในอันที่จะให้เกิดความเข้าใจผิด ๆ อัน เป็น
การให้ร้ายป้ายสีอย่างไม่เป็นธรรม

ตั้ง นั้น ศูนย์ฯ จึง ขอ ยืนยัน ใน จุด
ประสงค์และเป้าหมายเดิม ในอันที่จะ
สนับสนุน กลุ่มผู้ เรียกร้อง รัฐธรรมนูญ ถึง
ที่สุด เราจะยืนยันอยู่เคียงข้างเพื่อนนิตินัก
ศึกษาและประชาชนชาวไทยต่อสู้จนถึง
ที่สุด เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักประกันแห่ง
สิทธิเสรีภาพ และอำนาจอธิปไตยให้กลับ
คืนมาเป็นของปวงชนชาวไทยโดย เร็วที่สุด
และตลอดชั่วกาลนาน.... ศูนย์นิตินักศึกษา
แห่งประเทศไทย'

นั้นแสดงว่าการกระทำครั้งนี้ไม่เป็น
มวญลัมแน่ !

๑๒.๐๐ น. ของวันที่ ๑๓ ตุลาคม
ซึ่งครบกำหนด 'เส้นตาย' ของรัฐบาลถนอม
ประกาศ ณรงค์ ไม่มีวิแวว่ารัฐบาลชุดตั้ง
กล่าวจะปลดปล่อยทั้ง ๑๓ คน โดยปราศจาก
เงื่อนไข ทั้งนี้ถูกขังขบวนจึงเริ่มถูก
กำหนดขึ้น โดยจะเริ่มเดินขบวนออกจาก
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๑๒.๑๕ น.

ระหว่างรอเวลาตามถูกขังที่กำหนดไว้
นี้กรรมการศูนย์ฯ ได้เรียกบรรดา หัวหน้า
ของแต่ละมหาวิทยาลัย วิทยาลัยและโรงเรียน

ทุกแห่งมาร่วม ประชุมยำ ความ เข้าใจตามที่
แผนที่วางไว้อีกครั้งหนึ่ง อีกด้านหนึ่งนัก
เรียน นักศึกษาหญิงนับสิบ ๆ กำลังทำพริก
ไทย และห่อ สำหรับนำไปต่อสู้กับ หน่วย
ปราบจลาจล ของถนอม ปรภาสดำจำเป็น!

ยิ่งใกล้เวลาเคลื่อนขบวนเข้ามา ยิ่ง
สร้าง ความ ระทึกใจให้แก่ผู้ คนเป็น อันมาก
เพราะทุกคนในนั้น ยังไม่ทราบว่าจะเดินไป
ไหน และอะไรจะเกิดขึ้นในวินาทีใด

ใกล้เที่ยงเข้ามา นายสมบัติ ชำรงค์
ธัญวงศ์ เลขาธิการศูนย์และกรรมการชุด
หนึ่งซึ่งเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ยังไม่กลับ กรรมการศูนย์ยังกระวนกระวาย
เพราะไหนจะต้องรอ! ไหนจะถึงเวลา!...
และในที่สุด นายเสกสรรค์ ประเสริฐ
กุล โฆษกและผู้ควบคุมสถานการณ์ ก็ประ
ภาศผ่านไมโครโฟนว่า

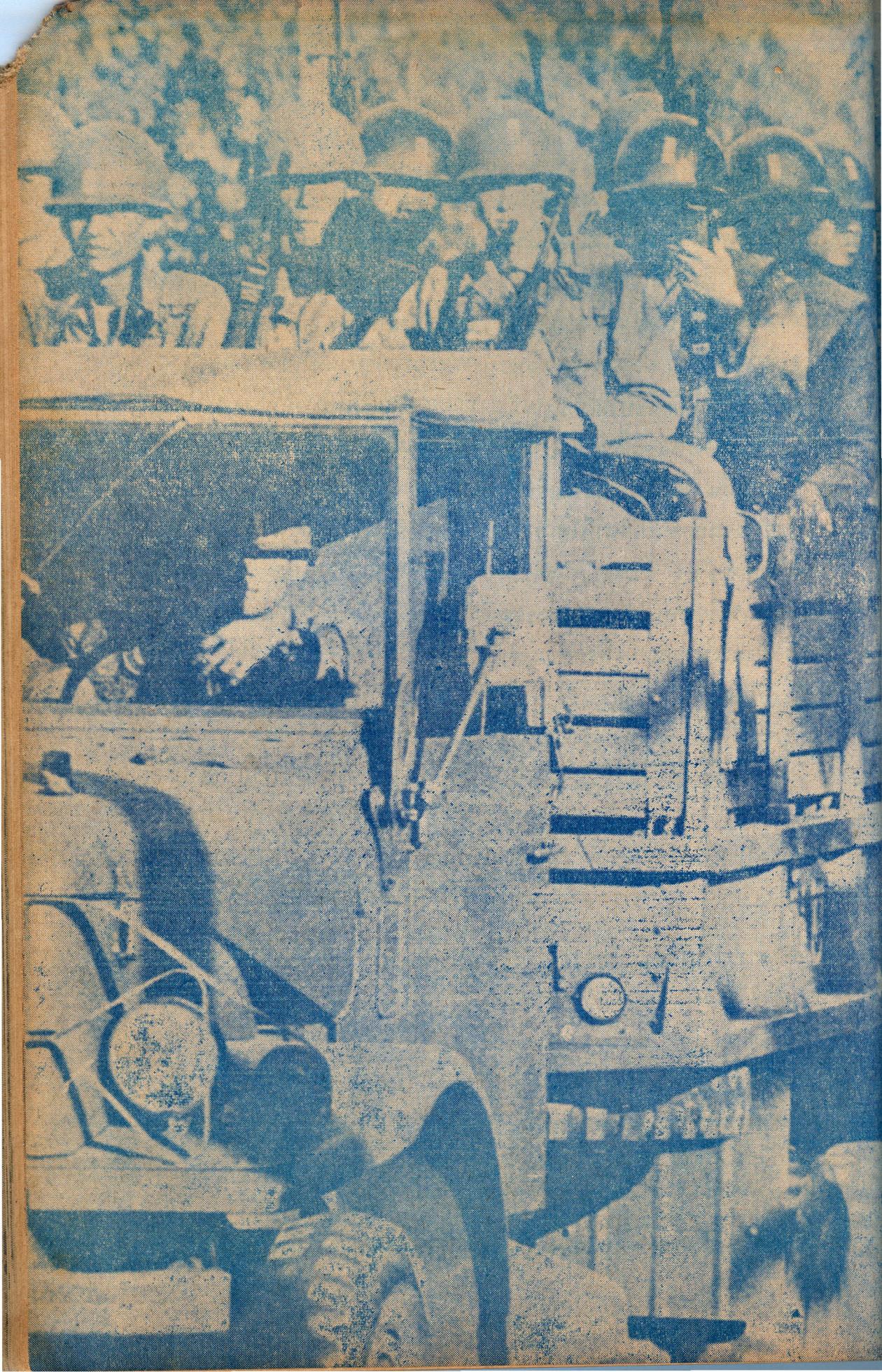
“ถึงเวลาแล้ว”

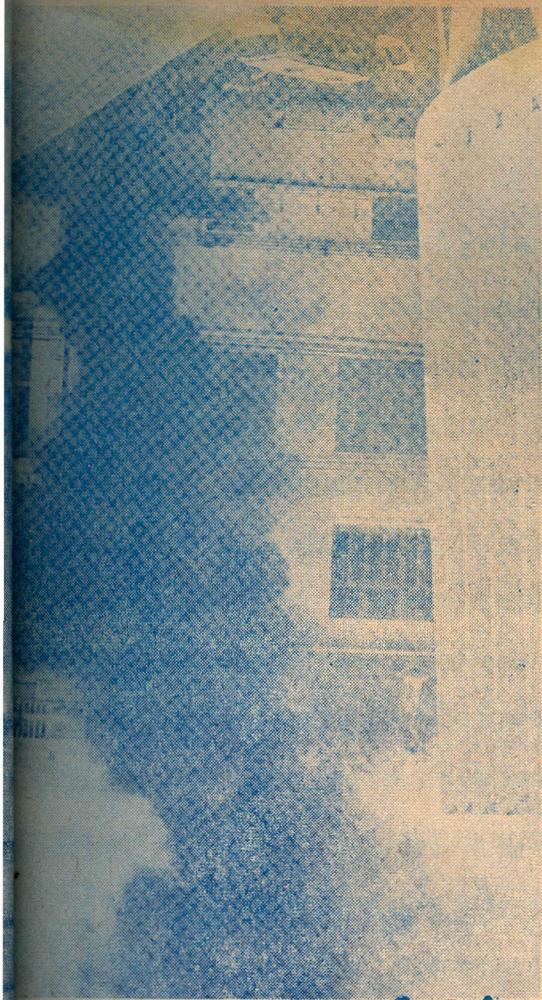
สิ้นเสียงโฆษก นักเรียนช่างกลทั้ง
หมดหรือที่เรียกกันตามสัญลักษณ์ว่า พัน
เฟื่อง ซึ่งเป็นหน่วยกล้าตายประมาณ ๕๐๐
คน ก็เริ่มทยอยออกประตูธรรมศาสตร์ด้าน
ท่าช้าง พันเฟื่อง หน่วยนี้เดินเป็นแถวหน้า
กระดาน จับมือ กันเดิน....เดิน....เพื่อ เคลียร์
พื้นที่

ถัดจากกองกำลังของ พันเฟื่อง เป็น

ขบวนอัญเชิญธงชาติธงธรรมจักรซึ่งหมาย
ถึงศาสนา และพระบรมฉายาลักษณ์ ถัดไป
เป็นขบวนนักเรียน นิสิต นักศึกษา โดย
มีกำลัง พันเฟื่อง อีกส่วนหนึ่ง เดินจับมือ
กันล้อมรอบขบวนทั้งหมด เพื่อให้ความ
ปลอดภัยแก่ผู้เดินขบวนทุกคน ตอนกลาง
ของขบวนอันยาวเหยียด รถกองบัญชาการ
เคลื่อนที่ของศูนย์นำโดย นายเสกสรรค์
ประเสริฐกุล เคลื่อนไปอย่างช้า ๆ ท่าม
กลางคนนับล้าน ขณะขบวนเคลื่อนไป
เรื่อย ๆ โฆษกบนรถกองบัญชาการได้พูด
ถึงสาเหตุที่ประ ชาชน ทุกคนได้ ได้รับความกกด
ขี่จากบุคคลทั้งสามทั้งทางตรง และทางอ้อม
เสียง นางสาวเสาวณีย์ ลิ้มมานนท์
เรียกร้องประชาชนให้เข้าร่วม สลับกับด้อย
คำ ที่เหน็บแนมบุคคลทั้งสามตลอด เวลา
จนแล้วจนเล่าผลัดกันขึ้น พูดเรียกร้องเรียกร
้องให้ประชาชนรู้สิทธิ และหน้าที่ของ
ตนตามระบอบประชาธิปไตย เรียกร้องให้
ขจัดอภิสิทธิ์ชน ขจัดทราชย์ให้สิ้นแผ่นดิน
ไทย ขณะนั้นรถของกองเสียบังโฉบไป
โฉบมาเพื่อแจกข้าว แจกน้ำ แจกส้มแก่
ประชาชนผู้ร่วมเดิน เพื่อพลังที่จะเดินต่อ
ไปข้างหน้า

ความเป็นระเบียบของขบวน เสียง
ชักชวนของโฆษกที่มีเหตุผล สร้างความ
แปลกใจให้แก่คนสองฝั่ง ถนนราชดำเนินยิ่ง

กว่า

จะได้

ธรรมนุญ

นัก และไม่ซ้ำประชาชนคนคู่ทั้งสองฝาก
 ถนนก็เข้าร่วมขบวนด้วย เถิน...เถิน...เถิน
 ไปจนกระทั่ง ถึงอนุเสาวรีย์ประชาธิปไตยร
 กองบัญชาการศูนย์ก็จอดหนึ่งสงบ แต่ทว่า
 เสียงพูดที่เต็มไปด้วยเหตุผลคมคายของนิสิต
 นักศึกษา ยังคงพูดกันต่อไป ท่า (อดีต
 รัฐบาล) กันต่อไป คนแล้วคนเล่า เพื่อร
 กรรมการศูนย์ชุดเข้าเฝ้าในหลวง ขณะที่รถ
 กองบัญชาการจอดที่อนุเสาวรีย์นั้น กองหน้า
 ถึงสนามมวยราชดำเนิน กองหลังยังไม่
 เคลื่อน ออกจาก ประ ตู มหา วิทยาลัย ธรรม
 ศาสตร์

นอกจากหน่วยกำลัง หน่วยบริการแล้ว
 รูปขบวนยังมีหน่วยทหารช่าง ซึ่งมาจาก
 วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยก่อสร้าง เพาะช่าง
 หน่วยพยาบาล ซึ่งมาจากมหาวิทยาลัยแพทย์
 ต่าง ๆ รวมทั้งวิทยาลัยพยาบาล พร้อมเครื่อง
 อุปกรณ์การรักษาเช่นยา เปลหามคนไข้
 แม้กระทั่งม่านกันสำหรับใช้ทำเป็น ห้องปฐม
 พยาบาลแบบฉุกเฉิน

หลังจากเคลื่อนขบวนออกจากธรรม—
 ศาสตร์ประมาณ ๑๕ นาที จอมพลประภาส
 ก็เรียกนายราชัน วีระพันธ์ อดีตรองเลขา
 ธิการศูนย์เพื่อต่อรองกัน นั่นยังแสดงให้เห็น
 เห็นแนวโน้มว่ารัฐบาลใกล้ตกลงยอมแพ้.....
 ดังนั้นเสียงโฆษกคุมขบวนยิ่งย้ำแล้ว ย้ำแล้วว่า

ความสำเร็จใกล้เข้ามาแล้ว ขอให้ทุกคนรอ
 ด้วยความสงบ ขณะเดียวกันก็เปิดเพลงปลุก
 ใจสลับการพูดเป็นระยะ

ประมาณ ๑๔ น. นายราชันก็มาแจ้ง
 กับศูนย์ว่า รัฐบาลยอมปล่อยนักโทษ (ผู้
 กล่าวหา) ทั้ง ๑๓ คนโดยไม่มีเงื่อนไข ....แต่
 ....แต่มีข้อแม้ว่า ขบวนของนักศึกษาต้อง
 ลลายตัว ดังนั้น กรรมการศูนย์จึงต้องประ-
 ชุมกันอีกครั้งหนึ่งว่าจะยอมรับเงื่อนไขหรือไม่
 ....ทุกคนจึงต้องรอต่อไป..... ต่อไปด้วยใจ
 กระจวนกระวาย

ครั้นเวลาประมาณ ๑๕.๑๕ ศูนย์ฯ จึง
 ออกแถลงการณ์อีกฉบับหนึ่ง “เท่าที่ต่อสู้อมา
 ๕ วันกับ ๔ คืน เพื่อให้ปล่อย ๑๓ คน และ
 เรียกร้องรัฐธรรมนุญโดยรัฐบาลต้องกำหนด
 เวลาให้แน่ชัดว่าจะให้มีรัฐธรรมนุญได้เมื่อไร
 มิฉะนั้นจะ **ไม่กลับ**”

จนกระทั่ง ๑๖.๓๐ น. นายเสกสรรค์
ประเสริฐกุล โฆษกและผู้ควบคุมสถาน
 การณ์ ได้ส่งเตรียมพร้อม เสียงสั่ง “พื้นเพอง
 เตรียมพร้อม.....ช่างเตรียมพร้อม กนก ๕๐
 รักษาโรคกองบัญชาการด่วน!...” เสียงสั่ง
 เตรียมพร้อมครั้งแล้วครั้งเล่าจากไมโครโฟน
 ยิ่งทำให้ประชาชนที่ รวม กัน อยู่ ณ ที่ นั้นใจ
 เต้นระทึกไปตาม ๆ กัน เพราะเหตุการณ์
 กำลังหน้าสิ่วหน้าขวานอย่างนี้ไม่รู้จะมีอะไร

เกิดขึ้นในอีกใจใด...๑๗.๐๐ น. กองกำลัง
หน่วยแรกซึ่งเป็นหน่วยอาสาสมัครก็ได้เข้า
ประจำการ จับมือมัดข้อมือ มุ่งไปข้างหน้า
อย่างรวดเร็วพร้อมตะโกนร้อง สู้...สู้...สู้.
เท่านั้นเอง พลั้งของนักศึกษาที่อยู่ในลักษณะ
เตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับเหตุการณ์ทุกขณะ

จากอนุสาวรีย์ กองทัพสตรี ซึ่งเริ่ม
ด้วยหน่วยนักเรียนหญิง มือถือธงไตรรงค์
โบกสับก้าวก้าวเดินไปข้างหน้า พร้อมหน่วย
ธงศาสนา และหน่วยถือพระบรมฉายา
ลักษณ์ ก้าวก้าวเดินต่อไป...เดินต่อไป ตามติด
ด้วยขบวนนักศึกษาชายซึ่งแบกกระสอบป่าน
ไว้บนบ่า มือถือไม้พลองศิระคลุมด้วยถุง
พลาสติก กับถุงน้ำบ้องกันไอพิษ เคลื่อน
ต่อไป เคลื่อนต่อไปอย่างสุขุม เมื่อเดินไป
ถึงกองบัญชาการ ตำรวจนครบาล ผ่าน ฟ้า
กำลังส่วนหนึ่งนับร้อยๆ คน นั่งลงอย่าง
เป็นระเบียบที่หน้าประตูกองบัญชาการ
ตำรวจนครบาล เพื่อสกัดกั้นมิให้เจ้าหน้าที่
ตำรวจนำเอารถนำออกมาจัดได้ พร้อมกัน
นั้นหน่วยรักษาความปลอดภัยต่างก็ออกลาด
ตระเวนทั้งบริเวณนั้น เพื่อความปลอดภัย
ไหวของตำรวจ

กองทัพสตรียังคงเดินหน้าต่อไป ติด
ตามด้วยรั้ว ขบวน เรือน แสน ของ นักเรียน
นิสิตนักศึกษา จนกระทั่งถึงบริเวณหน้า

พระบรมรูปทรงม้า โดยทั้งกำลังส่วนหนึ่ง
ตรึงไว้ที่สะพานมัฆวาฬ.....กองทัพหน้าถึง
ลานพระบรมรูปทรงม้า แต่รั้วขบวนสุดท้าย
ยังอยู่นุสาวรีย์ นับว่าเป็นการเดินทางที่ยาว
ที่ยาวที่สุด และมีคนร่วมมากที่สุดในการประท้วง
ศาสตร์

ขบวนนักเรียน นิสิต นักศึกษา
ประมาณ ๓ ล้านคน ล้นหลามบริเวณลาน
พระบรมรูปทรงม้า จนถึงสะพานมัฆวาฬ
จาก ๑๙ น. ๒๐ น. จนถึง ๒๓ น. ทุกคน
ยังนั่ง ยืน รออยู่ ณ ที่นั้น เพื่อรอว่าศูนย์
จะตัดสินใจอย่างไร รอแล้ว รอเล่า ไม่มี
วีแววของกรรมการศูนย์ที่เข้าเฝ้าในหลวง ไม่
มีแม้กระทั่งวีแววว่า ศูนย์จะตัดสินใจ
อย่างไร... มิใช่ที่ นายเสกสรรค์ จะประ
ทาศเรียกตัวกรรมการศูนย์ ครึ่งแล้วครึ่งเล่าก็
ตาม ก็ยังไม่มีกรรมการศูนย์คนใดอย่างกราย
ไปให้เห็น จนกระทั่ง เสกสรรค์ ต้องประ
ทาศเป็นครั้งสุดท้ายว่า “จำเป็นที่ต้องตัดสินใจ
เฉพาะหน้าด้วยตัวเองเสียแล้ว”

นำสงสาร เสกสรรค์ คนเดียวที่ต้อง
ควบคุมชะตาคนประมาณ ๓ ล้านคน ให้
ความปลอดภัยคน ๓ ล้านคน ไม่มีใครทราบ
สาเหตุว่าทำไม เพราะเหตุใดกรรมการคนอื่น
จึงหายหน้าไปหมด—หรือ แยกแยกกันแล้ว!

๐๐.๓๐ น. เสกสรรค์ จึงตัดสินใจสั่ง
ขบวนเคลื่อนตรงไปตามถนนศรีอยุธยา ผ่าน
วัดเบญจมบพิตร ขึ้นสะพานเลี้ยวซ้ายเข้า
ถนนพระราม ๕ จุดหมายคือประตูพระราช
วังสวนจิตรลดา ด้านตรงข้ามสวนสัตว์ดุสิต
ณ ที่นั้นได้มีการเจรจากับตำรวจรักษาการณ
หน้าประตูวัง เพื่อขอเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว เมื่อตำรวจไม่ยอมให้เข้าส่วน
ใหญ่จึงนั่งกันเต็มถนนตั้งแต่ หน้าประตูสวน
จิตรลดาจนถึงสะพานวัดเบญจฯ และบาง
ส่วนได้เคลื่อนตัวไปทางสี่แยกราชวิถี เพื่อ
จะขอเข้าประตูวัดด้านถนนราชวิถี

ขณะนั้นคณะกรรมการศูนย์ผู้ซึ่งได้เข้า
เฝ้าในหลวง ประกอบด้วย นาย สมบัติ
ธำรงธัญวงศ์ เลขาธิการศูนย์ นายสมพงศ์
สระกระวี จากรามคำแหง นายประสาน
ไทรรัตน์วรกุล จากจุฬาฯ ที่นายเสกสรรค์
กับคนอื่นอีก ๓ ล้านรอ ก็ปรากฏตัวขึ้นที่รถ
โพล์คัตติคเครื่องขยายเสียง ในกลุ่มของ
ตำรวจด้านสี่แยกราชวิถี ทั้ง ๓ คนได้ผลัดกัน
พูดบนรถโพล์คัตติค ขอให้ทุกคนแยกย้ายกันกลับ
เพราะศูนย์ได้ ตกลงกับรัฐบาล เรียบร้อยแล้ว
โดยรัฐบาลยอมปล่อยผู้ต้องหาทั้ง ๑๓ คนอย่าง
ไม่มีเงื่อนไข และรัฐบาลก็จะยอมรับรัฐ-
ธรรมนูญให้เสร็จในเดือนตุลาคม ๒๕๑๗ จึง
ขอให้ทุกคนกลับ

เมื่อหลายคนได้ยินเช่นนั้น ก็บังเกิด
ความไม่พอใจขึ้นทันที โดยเฉพาะเสกสรรค์
ผู้ซึ่งรอ มติศูนย์ จนกระทั่ง ต้อง ตัดสินใจเอง
และให้คำมั่นกับประชาชนแล้วว่า จะไม่ยอม
ตกลงกับข้อเสนอของรัฐบาลที่จะให้มีรัฐ-
ธรรมนูญภายในเดือนตุลาคมปีหน้า จู่ๆ ก็
ปรากฏว่า กรรมการศูนย์บางคนไปตกลงกับ
รัฐบาลเสียแล้ว ฝ่ายหนึ่งคือเสกสรรค์ รอ
ทำตามมติศูนย์ แต่อีกฝ่ายหนึ่งกลับตกลง
กับรัฐบาลเสียก่อนโดย เสกสรรค์ ไม่รู้เรื่อง
และเมื่อได้ยิน กรรมการเหล่านั้นเรียกร้องให้
สลายตัว เสกสรรค์ทนไม่ได้จึงคว้าไมโคร-
โฟนขึ้นพูดด้วยความเสียใจ พูดถึงน้ำตาประก
กอบกับความหิวโหยอ่อนเพลียว่า กรรม-
การดังกล่าวทำผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ให้ไว้กับ
ประชาชน เสกสรรค์ พูด พูด จนเป็นลม
ล้มพับลง ณ ที่นั้น นายธีรยุทธ บุญมี จึงโค
ขจรรถประคองเสกสรรค์ หลังจากเสกสรรค์
ฟื้น ก็ได้ปรับความเข้าใจกับธีรยุทธ จะช่วย
กันพูดให้กลุ่มเดินขบวนสลายตัว แต่บรรดา
นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนไม่
ยอมสลายตัวยังคงอยู่ที่นั่น เมื่อกลุ่มเดิน
ขบวนไม่ยอมกลับ นายธีรยุทธ และนาย
เสกสรรค์จึงเข้าพบราชเลขาธิการ เพื่อขอ
เข้าเฝ้าในหลวง และได้เข้าเฝ้าเมื่อเวลา
ประมาณ ๐๓.๔๕ น. กลับออกจากพระราช
วังเมื่อเวลาประมาณ ๐๔.๔๕ น.

เมื่อ กลุ่ม เติน ขบวนการ ยังไม่ ยอม กลับ นายสมบัติ ธีรารักษ์ณญวงศ์ เลขานุการ ศูนย์จึงนำเอา พระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อ่านให้ กลุ่ม ชนฟัง และ เล่าเหตุการณ์ การตกลง ระหว่าง คณะรัฐบาล กับคณะกรรมการใน ข้อเรียกร้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญให้ฟัง นายสมบัติกล่าวว่า ก่อนตกลง คณะกรรมการของศูนย์ได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว หลังจากนั้นจึงได้ตกลง เป็นลายลักษณ์อักษรกับฝ่ายรัฐบาล เมื่อตกลงกับ รัฐบาล ได้แล้ว คณะกรรมการ ศูนย์จึงเข้าเฝ้า ในหลวง อีกครั้ง หนึ่งเพื่อ กราบบังคม ทูลให้ ทรงทราบ นายสมบัติเล่าว่า ในหลวงทรง ตรัสถามว่า เป้าหมายที่แท้จริงของศูนย์ฯ คือ อะไร กรรมการกราบบังคมทูลว่า ๑. ต้อง การให้ ปลดปล่อย ทั้ง ๑๓ คน โดยไม่มีเงื่อนไข และ ๒. ให้กำหนดวันออกรัฐธรรมนูญ ใน หลวงทรงตรัสว่า รัฐบาลก็โอนอ่อนแล้ว สิ่ง ที่เราต้องคิดคือ ความต้องการของ คนเราไม่ เท่ากัน บางคนต้องการเร็ว ถ้ารัฐบาลไม่ ผ่อนปรน อะไรจะเกิดขึ้นประเทศชาติจะเป็น อย่างไร คำคำรัสของในหลวงทำให้กรรมการ ทราบถึงความ ห่วงใยของ ในหลวงที่มีต่อ นัก เรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชน และ ประเทศชาติ นายสมบัติกล่าวต่อไปว่าเมื่อ ได้รับพระ บรมราชโองการแล้ว ก็จะมีพิมพ์

ปลิวแจกให้ทุกคน ทราบแล้ว จึงไปรับ ๑๓ ผู้ ต่อหาที่โรงเรียนตำรวจบางเขน แต่เมื่อกลับ มาถึงยังลาน พระบรม รูปทรงม้า ก็พบ ขบวนการ นักศึกษา เคลื่อน ออก มาถึงพระราชวังสวน จิตรลดาแล้ว

ถึงตอน นี้ผู้เขียน ซึ่ง ร่วม อยู่ใน เหตุ การณ์มาตลอด ๕ วัน ๕ คืน ไกรขอวิเคราะห์ สถานการณ์เล็กน้อย กล่าวคือ นับตั้งแต่ เสกสรรค์कुุมพล ๓ ล้านคนจากอนุสาวรีย์มา จนกระทั่งเกือบ ๑๑.น. ของวันที่ ๑๔ เพื่อ รอการตัดสินใจของคณะกรรมการศูนย์ จน กระทั่งต้องตัดสินใจนำขบวนการเดิน ไปยัง พระ ราชวังนั้น คนที่รวมกันอยู่ ณ ที่นั้นต่างจับ กลุ่มวิพากษ์วิจารณ์กันไป ต่าง ๆ นา ๆ เท่าที่ ผู้เขียนได้สลับตัวรับฟังมา หลายต่อหลายคน วิพากษ์กันว่า กรรมการศูนย์เกิดแตกแยก กันขึ้นแล้ว....กรรมการ ศูนย์ บางคน หลงกล รัฐบาล (อดีต) เสียแล้ว นั่นเป็นเหตุหนึ่ง ที่ ความระส่ำระสายได้เริ่มมีขึ้น

นอกจากนั้น ขบวนการที่ยาวเหยียดจาก ลานพระบรมรูปฯ ไปจรดสะพานมัฆวาฬจึง ทำให้ คน ส่วน มากไม่ สามารถ ทราบ ได้ว่า กองบัญชาการศูนย์จะดำเนินการอย่างไรต่อไป เพราะลำโพงขยายเสียง มีเพียงบน รถกองบัญชาการเท่านั้น คนที่ไม่ได้ยินจึงได้แต่นั่ง นิ่ง โดยไม่รู้ว่าจะทำอะไรต่อไป ในเวลาข้างหน้า

ยิ่งขณะขบวนเคลื่อน ถึง พระราชวัง
เสียง สัมบัติ สัมพงษ์ และ ประธาน
เรียกร้องให้ทุกคนแยกย้ายกันกลับบ้าน คน
นับหมื่นไม่เห็นผู้พูดทั้งสาม ต่างเข้าใจว่า
ศูนย์ฯ ล้มมวย โดยเฉพาะทางค้ำสะพาน
หน้าวัดเบญจมฯ ไม่ได้ยินเอาเลย ความอล
เวงจึงเกิดขึ้น ส่วนคนที่ได้ยิน ก็ไม่ทราบ

ว่าเสียงนั้นมาจากไหน รู้แต่ว่าเสียงนั้นมิได้
มาจากรถกองบัญชาการศูนย์ หลายคนจึง
เข้าใจว่าผู้พูดเหล่านั้น หันไปเข้ากับรัฐบาล
ถนอม ประภาส โดยถูกหลอกให้อัดเทปไว้
แล้วเอาเทปนั้นมาเปิดให้กลุ่มเดิน ขบวน ฟัง
ความกระหึ้นกระหือของกุ่มคนยิ่งทวีมาก
ขึ้น....จนกระทั่งเกิดการนองเลือดขึ้น

รุ่งอรุณหลังเลือด!

เมื่อ เสกสรรค์ และ ธีรยุทธ กลับจากเผ่าในหลวง ก็ออกมาชี้แจงให้กลุ่มชนฟังและขอให้แยกย้ายกันกลับ บางส่วนก็เริ่มทยอยกันกลับ บางส่วนไม่ได้ยิน ก็ยังคงนั่งร้องเพลงปลุกใจกันต่อไป เมื่อเห็นบางกลุ่มกลับคนก็เริ่มทยอยกันกลับ เมื่อเวลาประมาณ ๖ น. ของวันที่ ๑๔ ตุลาคม โดยตำรวจให้ออกทางวัดเบญจมฯ และทางบ้านเขาคิน ส่วนบ้านราชวิถีปิดกั้นไม่ยอมให้ผ่าน

ประชาชนทยอยกันกลับมากขึ้น... คนเกือบ ๓ ล้านคนทางออกเพียง ๒ ทางเท่านั้น ความไม่พอใจ ประกอบกับความเกลียด ความหวาด นักเรียน นิสิตนักศึกษาจำนวนหนึ่งเกือบ ๓ พันคน ได้ขอร้องให้ตำรวจเปิดทางบ้านราชวิถี แต่ตำรวจไม่ยอม ความขุ่นม่นจึงเกิดขึ้น.....และแล้ว พล.ต.ท. มนต์ชัย พันธธงชัย ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ผู้ซึ่งควบคุมสถานการณ์อยู่ ณ ที่นั้น จึงสั่งให้ตำรวจใช้กำลังกับนักศึกษา... **นาที่นองเลือดจึงเกิดขึ้น!**

เมื่อเหตุการณ์ถึงขั้นใช้กำลัง กลุ่มชนบางส่วน จึงกระโดดลงคูข้าง พระราชวังสวนจิตรลดา กับคลองหน้าบริเวณเขาคิน เสียงระเบิดขวาด เสียงปืน ระเบิดลุ่งไปทั่ว กว้างจากแก่งหน้าตา แผ่ขยายไปทั่วบริเวณ

นั้น...ทันใดนั้น แทบทุกคนต้องตั้งงัน เพราะ นักเรียนหญิง ในเครื่องแบบคนหนึ่ง ล้มชวบลงจมกองเลือด เพราะถูกกระสุนปืน!

ภาพที่นักเรียนหญิงถูกยิงจมกองเลือด กลายเป็นสิ่งชั่วร้ายให้แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา เข้าร่วมผนึกกำลังกันเหมือนเดิม แต่การผนึกกำลังกันครั้งนี้ เป็นการผนึกกำลังเพื่อต่อสู้กับตำรวจ หรือผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ นักเรียนคนแล้วคนเล่า บุกรุกเข้าทำลายรถตำรวจ ใช้อาวุธเท่าที่จะหาได้ไม่ ว่าไม้ก้อนอิฐ หรืออาวุธอื่นใด ตรงเข้าต่อสู้กับตำรวจ คนที่ตายก็ตายไป ที่เจ็บก็เจ็บไป คนที่ยังมีพลังก็วิ่งเข้าต่อสู้ต่อไป

แทนที่อดีตรัฐบาลจะหาทางยุติสถานการณ์แค่นั้น กลับสั่งกำลังทหารเข้าหนุนตำรวจ เพื่อต่อสู้กับนักศึกษา การกระทำดังกล่าวของอดีตรัฐบาล คุประหนึ่งการทำลาย นักเรียนนักศึกษาจึงถอยร่นไปรวมกำลังกัน ณ บริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อเล่าเหตุการณ์ให้กลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษาฟัง พร้อมกับขอร้องให้อาจารย์ร้องขอความเป็นธรรม

ขณะที่นักศึกษาจำนวนหมื่นชุมนุมกัน ในธรรมศาสตร์นี้ อดีตรัฐบาลได้ส่งกำลัง

ตำรวจหน่วยหนึ่ง ปักขันไม่ให้นักศึกษาเข้าออกธรรมศาสตร์ และ ขณะเดียวกันมีนักเรียน นิสิต นักศึกษาอีกจำพวกหนึ่งซึ่งไม่สามารถเข้ามหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ได้ จึงยึดเอาถนนราชดำเนิน โดยเฉพาะหน้ากรมประชาสัมพันธ์เป็นที่รวมพล

การปะทะกันเมื่อตอนรุ่งอรุณวันนั้น ทำท่าจะสงบลงแล้ว แต่แล้วเหตุการณ์ครั้งที่ ๒ ก็ได้เกิดขึ้นจนกลายเป็นชนวนลูกกลมใหญ่โต สาเหตุเกิดจากคนกลุ่มหนึ่งกำลังเดินกลับบ้าน พบตำรวจจำนวนหนึ่ง นั่งเตรียมพร้อมอยู่บนรถจี๊ป จึงเกิดฮับากันขึ้น ตำรวจชุดดังกล่าวจึงหยุดรถ แล้ววิ่งบินมาทางกลุ่มคนดังกล่าว สันเสียงปืนทุกคนกลับวิ่งตรงไปยังรถตำรวจคันนั้น รถตำรวจจึงตรงไปยังกรมสรรพากร และกรมประชาสัมพันธ์ แล้วหนีไปได้ ความแค้นเนื่องจากนักศึกษาหญิง ถูกยิงเมื่อตอนเข้าตัวรวบวักกับความแค้นที่เกิดขึ้นขณะนี้ นักเรียนกลุ่มหนึ่ง จึงใช้รถยนต์ ตามรถจี๊ป ตำรวจเพื่อ "ล้างแค้น" ท่ามกลางประชาชนที่ยืนอยู่ ๒ ฟากถนนราชดำเนิน ..... แต่แล้วรถนักเรียนต้องหันหลังกลับเพราะ เพราะผู้แทนนักศึกษาเรียกร้องให้กลับเข้าไปรวมในธรรมศาสตร์

นาที่เลือดตกยางออก ได้เริ่มปะทุ

ขึ้นอย่างหนัก เมื่อเวลาประมาณ ๑๓.๔๕ น. เพราะรถถังสองคัน มีทหารถืออาวุธครบมือประมาณยี่สิบคน วิ่งถือปืนกลนำหน้ามาถึง ตรงมายังกลุ่มคนที่อยู่ใกล้กรมประชาสัมพันธ์บ้านสนามหลวง..... วินาทีนั้นเอกลิ้น ประชาชน จำนวน หมื่นก็ถาโถมเข้าทหารเหล่านั้น เสียงกระสุนปืนระเบิดขึ้นถึยบ นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนก็วิ่งหล่นเหมือนใบไม้ร่วง ที่เหลือลุดือเข้าไป แล้วก็วิ่งพล้อย พล้อย เช่นเดิม..... อา...วิรัชบ ผู้กล้าหาญ !

ทางบ้านมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ นักเรียน นิสิต และนักศึกษาได้ใช้เป็นกองบัญชาการชั่วคราว นักศึกษาประมาณ ๒ หมื่นเศษกำลังแบ่งงานกัน มีทั้งฝ่ายกำลัง ฝ่ายบัญชาการ ฝ่ายบริการ และปฐมพยาบาลกลางสนามฟุตบอล มีนักศึกษา รักษาติดแค้นจากโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยต่างเรียงราย รักษาการณ์อยู่รอบมหาวิทยาลัยทุกคนถือไม้เป็นอาวุธ ห้ามบุคคลภายนอกเข้าอย่างเด็ดขาด....ระยะนี้ ชาวจากภายนอก หลังไหลเข้ามาเป็น ระยะ ๆ พร้อมกับเปิดหามเพื่อนผู้บาดเจ็บ หลังไหลเข้าประคุมมหาวิทยาลัย เพื่อส่งต่อไปร.พ.ศิริราชไม่ขาดระยะ....ชาวนักเรียน นิสิต นักศึกษา ถูกยิงตายบาดเจ็บเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เรื่อย ๆ อย่างไม่มี

ทำที่ว่าจะสิ้นสุดยิ่งเพิ่มความ แก่น ให้ แก่ นัก
ศึกษามากขึ้น

ประมาณ ๑๒ น. นักเรียน นิสิต และ
นักศึกษา บางส่วน ได้ เดินทาง ไปยัง ธรรม
ศาสตร์เพื่อจะไปรวมกันที่ บริเวณ มหา วิทยา
ลัย แต่คนเหล่านั้นกลับถูกยิงตายและบาดเจ็บ
อีกเป็นจำนวนมาก ที่เหลือก็ถูกวิ่งไล่ยิง
แตกกระเจิงไป...เหตุการณ์ในมหา วิทยาลัย
จึงเริ่มอลเวงหนักขึ้น

ย้อน กลับ ไป ดู เหตุ การ ณ์ ภาย นอก
มหา วิทยาลัย ธรรม ศาสตร์ อีก ครั้ง หนึ่ง เมื่อ
เวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น. มี เครื่อง บิน
เฮลิคอปเตอร์ ๓ เครื่อง บิน วน เรือน อยู่
เหนือ ถนนราชดำเนิน..... ตามข่าวกล่าว
ว่า เครื่องบิน ฮ. ดังกล่าวมาจากหน่วยบิน
ของ พ.อ. อำนวย กิจสุวรรณ บน ฮ. ลำ
หนึ่งมี พ.อ. ณรงค์ กิตติขจร พร้อม ด้วย
เพื่อนสนิท ฮ. ของ ณรงค์ กิตติขจร บิน
วนเวียน อยู่ บริเวณ เหนือ ท้อง สนาม หลวง
หลายรอบ และแล้วจากไล่ฆ่าคนก็เริ่มขึ้น
พ.อ. ณรงค์วิวัฒน์ บิน กล ทราก ไล่ กลุ่ม นัก เรียน
นิสิต นักศึกษา ประชาชน อย่าง เมามั มดัง ไม้
คนเหล่านั้น จะวิ่งหนี หัวซุกหัวซุน คนบ้า
เลือกบน ฮ. ก็ยังวนเวียนตามยิงแล้วยิงเล่า

นักศึกษาผู้หนึ่งถูกกระสุนปืน ล้ม
พับขาใจตายต่อหน้าเพื่อน ๆ ล้ม พลัน นั้น

เพื่อนผู้ร่วมชะตากรรม ด้วย กัน ก็ถลัน เข้า
ประคอง มือคิงผืนธงชาติคลุมร่างเพื่อใน
ขณะหนึ่งแล้วใช้ธงชาติผืนนั้น เช็ดเลือด ของ
เพื่อน ชูธงผืนนั้นขึ้นพร้อมทั้งประกาศก้อง
ถึงวีรชนของเพื่อนผู้เสียชีวิต!

ยิ่งป่ายเข้า นักเรียนนักศึกษาตาย
มากขึ้น มากขึ้น ความคลั่งแค้นของคนที่มี
ชีวิตอยู่ที่ทวีมากขึ้น ไม่ว่าจะทหารหรือตำรวจ
จะถืออาวุธครบมือมากน้อยเท่าใด ความ
กลัวจากนักศึกษาไม่มีอีกแล้ว ที่สู้ก็สู้กันไป
ที่เหลือ ก็ตรงเข้า เผาสถาน ที่ราชการต่าง ๆ
ตึก กตป. ถูกเผา กรมประชาสัมพันธ์ถูกเผา
สถานที่ตำรวจนางเลิ้งถูกเผา กรมสรรพากร
ถูกเผา เผา เผา เผา เท่าที่เวลาและโอกาส
จะอำนวย เพื่อให้หายแค้น เนื่องจากนัก
ศึกษามือเปล่าถูกยิง!

ป่ายวันเดียวกันนั้น ขณะที่ทหาร
จำนวนหนึ่งพร้อมปืนกลเบา หน้ากากไอพิกซ์
กำลังตั้งบ้อมอยู่กลางถนนหน้าโรงแรมรอยัล
ดาหน้าเข้ามาทางค่านีต่าไนท์คลับ ส่วนรถ
ถัง ๓ คัน จอดคุ่มเชิงอยู่หน้ากรมประชา
สัมพันธ์ ทหารมีรถถัง! นักศึกษาไม่มี
ทางเดียวที่จะแลกกันได้ต้องรอดต่อรถ ดังนั้น
นักศึกษาจำนวนหนึ่ง จึงยึดรถเมล์ขาวมา
ได้ ๒ คัน กัبردชะของกรุงเทพมหานคร
อีก ๑ คัน นักศึกษาช่วยกันล้อคขวางมาลัย
หันตรงไปยังรถถัง ๓ คัน เอาก้อนหิน

ขนาดใหญ่ที่คันเร่งปล่อยพุ่งตรงยังรถทั้ง ๓
รถเมล์ขาว ก็บรรดขยะตรงเข้าไป ตรงเข้า
ไป! เพื่อขยี้ทั้งทหารและรถถัง

แต่รถเมล์ขาวคันแรกพลาดเข้าหมาย
จึงพุ่งชนต้นมะขามพยับเย็น รถเมล์ขาวอีก
คันวิ่งตรงเข้าไป ๆ ทุกที แต่...แต่ถูกทหาร
ยิงยางแตกเสียก่อน รถเมล์ขาวคันที่สองจึง
เสียหลักชนเกาะกลางถนนจนคว่ำ ส่วนรถ
ขยะเมื่อถูกยิงยางแตก ก็เกิดพลิกคว่ำระเบิด
ไฟลุกไหม้ขึ้นท่วมรถ

ประมาณ ๑๕ น. รถดับเพลิงคันหนึ่ง
พุ่งไปตามถนนสามเสน เพื่อจะดับไฟที่กำลัง
ลุกไหม้ กรมสรรพากร กรมประชาสัมพันธ์
และ กตป. แต่รถดับเพลิงคันดังกล่าว ไม่
สามารถเล่น ฝาค่ฉิ้น นักศึกษาบริเวณ สีแยก
บางลำภูใต้ นักเรียน นิสิต นักศึกษา และ
ประชาชนจึงยึดรถดับเพลิงคันนั้น ดึงสายสูบ
สูบน้ำจากคลอง เพื่อไว้ฉีดป้องกันฝ่ายทหาร

ตำรวจที่จะบุกเข้ามา ณ บริเวณสีแยกบาง
ลำภู กำลังของตำรวจทหารได้คุมเชิงประจัญ
หน้ากับนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชา
ชนห่างกันเพียงสามร้อยเมตรเท่านั้น บนท้อง
ฟ้าเหนือกลุ่มเล็กน้อย เครื่องบินแอล ๑๑
ติดเครื่องขยายเสียงบินวนเวียน ประกาศ
ให้ประชาชนกลับบ้าน ..... แต่เปล่าไม่มีคน
โดยอมกลับ ในเมื่อกำลังของตำรวจทหาร
กำลังประจัญหน้ากับนักศึกษา ห่างกันเพียง
๓๐๐ เมตรเช่นนั้น ตรงกันข้ามประชาชน
ยิ่งหนุนแน่นเข้ามา เพื่อรวมกลุ่มกันมากขึ้น
..... และทุกจุดที่มีป้อมยามตำรวจ นักเรียน
นิสิต นักศึกษา ต่างจะตรงเข้าไปจุดไฟเผา
ให้หมด มิใช่ที่จะถูกรถทหารบกกอยติดตาม
ไล่ยิงอยู่ก็ตาม

ยิ่งนานเข้าเหตุการณ์ดูเหมือนจะยิ่งร้าย
แรงขึ้นทุกที ทุกที แต่...แต่... เมื่อทุกคน
ได้ทราบว่า ขณะนั้นจอมพลถนอม กิตติขจร
นำคณะรัฐบาลลาออกแล้ว— เหตุการณ์จึง
เริ่มซาลง

เบื้องหลังการนองเลือด

เหตุการณ์นองเลือดซึ่งจะต้องถูกลง
บรรทัดไว้ในประวัติศาสตร์ครั้ง ๕๕
เฉลิมวิสต์ฉบับวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๑๖
เสนอข่าวดังนี้

นับตั้งแต่ นายธีรยุทธ บุญมี และพวก
เรียกร้องรัฐธรรมนูญ ลงมือปฏิบัติการแจก
จ่ายเอกสารให้แก่ประชาชน ในย่านสนาม-
หลวง บางลำภู ราชประสงค์ เมื่อวันที่ ๖
ต.ค. และถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมไปรวม
ทั้งสิ้น ๑๓ คนนั้น ไม่มีผู้ใดในคณะรัฐบาล
คาดคิดว่าเหตุการณ์ต่อมาจะกลายเป็นเรื่องรุนแรง
ถึงเลือดเนื้อแต่ประการใด บรรดาผู้ใกล้ชิด
ชิดกับกลุ่มจอมพลถนอม จอมพลประภาส
พันเอกณรงค์ และลูกเมียต่างใช้วิธีการสรร
เสริญเยินยอแซ่ซ้องการจับกุม จนกระทั่งผู้
บริหารเหล่านั้น ไม่มีโอกาสได้รู้ถึงปฏิกริยา
และความตึงเครียดในหมู่นิสิต นักศึกษา
ประชาชน ต่อมาพวกนิสิตนักศึกษาได้ฉุนิก
กำลังกันที่ธรรมศาสตร์ เปิดการอภิปราย
โจมตีรัฐบาลอย่างรุนแรง มีนักเรียนเข้าร่วม
และมีปฏิกริยาขยายวงกว้างออกไปทั่วประเทศ
ก็ยังมีการแซ่ซ้องสรรเสริญจอมพลถนอมกัน
อยู่

หลังจากตำรวจจับกุม กลุ่มเรียกร้องไป
๑๓ คน ซึ่งไว้ที่ โรงเรียนพลตำรวจนครบาล

บางเขนแล้ว ที่บ้านถกกลสุข ระนอง ๒ มี
การประชุมอย่างไม่เป็นทางการขึ้น มีจอม
พลถนอม กิตติขจร จอมพลประภาส จา-
รเสถียร ท่านผู้หญิงจงกล ท่านผู้หญิงไสว
พล.อ.อ. ทวี จุลละทรัพย์ พล.อ. กฤษณ์
สีวรา และนางจินดา อังศุโชติ อดีต ส.ส.
จังหวัดกาญจนบุรี ภริยา พล.ท. ชาญ อัง-
ศุโชติ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ การ
สรรเสริญเยินยอได้กระทำกันขนาดหนัก จน
กระทั่งนางจินดา อังศุโชติ ซึ่งหลบไปพึ่ง
นักศึกษาอภิปรายโจมตีรัฐบาลที่ธรรมศาสตร์
กลับมาอีกครั้งหนึ่ง จึงได้อ่านบันทึกที่จด
มาให้ทุกคนรู้ว่าเหตุการณ์รุนแรงเพียงใด แต่
ผู้ใกล้ชิดก็ได้บอกกับจอมพลถนอม อีกว่า
พวกนักศึกษาไม่มีอะไรมาก มีแต่พวกผู้หญิง
กับผู้ชายถือโอกาสไปชุมนุมกันเท่านั้น บ้าน
นี้คงเข้าโรงแรมไปกันหมดแล้วแต่นางจินดา
ยืนยันว่าเหตุการณ์ทำท่าจะร้ายต่อไป อีกมาก
ท่านผู้หญิงจงกลจึงออกปากมาว่า “อย่างนี้
ต้องใช้มาตรา ๑๗ ให้ยิงเป้า ประหารชีวิต
อ้ายพวก นายธีรยุทธ บุญมี เสีย”

เมื่อท่านผู้หญิงจงกลกล่าวออกมาเช่นนั้น
ทุกคนนั่งเงิบกริบ มีแต่พวกสอพลอซึ่งยังไม่
ยอมหยุดยั้ง ได้เสนอว่าสามารถจับมายิง
เป้าได้ แต่ พล.อ. กฤษณ์ สีวรา และ
พล.อ.อ. ทวี จุลละทรัพย์ คัดค้านขึ้นมาว่า “ทำ

ไม่ได้ถ้าเป็นผู้ร้ายก็ไม่ขัดข้อง และไม่เคยขัด
เด็กพวกนี้เป็นลูกเขามิพ้อมแม่ จะทำอย่างนี้
ไม่ได้ ทั้ง พล.อ. กฤษณ์และ พล.อ.อ. ทวี
یینกรานอีกว่าถ้าหากจะทำกันจริง ตนก็จะไม่
ขอร่วมลงมติในคณะรัฐมนตรีด้วย และจะ
ขอลาออกจากทุกตำแหน่งที่มีอยู่ เพราะการ
จะมารบกับเด็กด้วยกลยุทธ์ ทางทหารเช่นนั้น
เป็นเรื่องไม่สมควรกระทำ

หลังจาก ประชุม กันอย่างไม่เป็นทาง
การที่บ้านถกถลตสุขจบลงแล้ว ต่างได้แยกย้าย
กันกลับไป ต่อมาปรากฏว่านักเรียนนิสิต
นักศึกษา ประชาชน ได้อภิปรายโจมตีว่า
คณะรัฐบาลรุนแรงหนักยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ที่
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การอภิปรายกระ
ทำติดต่อกัน ๕ วันทั้งคืน ตั้งแต่วันที่ ๙ ต.ค.
จนถึงขึ้นเดินขบวนเมื่อวันที่ ๑๓ ต.ค. นัก
เรียน นิสิตนักศึกษา มาออกันอยู่หน้าสวน
จิตรลดาหลวง ซึ่งมีพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวประทับอยู่ตำหนักใน เหตุร้ายแรงถูก
จุดชนวนขึ้นมาเมื่อเวลาใกล้รุ่ง ของวันใหม่ที่
๑๕ ต.ค. เมื่อนักเรียนนักศึกษากลุ่มหนึ่ง
ประมาณ ๑๐๐ คนจะเดินทางกลับบ้าน หลัง
จากที่กรรมาการศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาได้
ออกประกาศผลการเข้าเฝ้าฯ พระบาท สม
เด็จพระเจ้าอยู่หัว รวมทั้งผลการเจรจา กับ
ฝ่ายรัฐบาล จนเป็นที่ตกลงกันได้เรียบร้อย

การชุมนุมเตรียมสลายตัวคืนสู่สภาพปกติและ
เหตุร้ายเกิดขึ้นเพราะคำสั่งอันเหี้ยมขาดของ
พล.ต.ท. มนต์ชัย พันธุ์คงชื่น ซึ่งคุมกำลัง
ตำรวจหน่วยปราบจลาจลตำหนักมุ่ม ถนนราช
วิถีตัดกับถนนพระราม ๕ พล.ต.ท. มนต์ชัย
ส่งตำรวจขับไล่ และต้อนนักศึกษากลับไปสู่ที่
เดิมด้วยกระบอง และส่งเดินหน้าเคลียร์พื้นที่
ที่ การปะทะกันในระยะประชิดตัวจึงเกิดขึ้น
อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผลก็คือนักเรียนนัก
ศึกษาซึ่งมีแต่มือเปล่าถูกตำรวจ ไล่ตีด้วยกระ
บองแตกกระเจิง มีเสียงระเบิดดังขึ้น และ
มีผู้เสียชีวิตเป็นศพแรกทันที

เมื่อเกิดปะทะกันจนเสียชีวิตเนื้อและ
ชีวิตแล้ว แทนที่รัฐบาลชุดเก่าจะรีบดำเนินการ
แก้ไขแบบสันติวิธี รักษาชีวิตคนไทย
ด้วยกันเอาไว้ กลับดำเนินการในทางตรงกัน
ข้าม กล่าวคือสั่งทหารได้บังคับบัญชาของ
ตนเตรียมพร้อมและช่องส่องกล้องกำลังไว้เพื่อ
ปราบประชาชน ด้วยวิธีรุนแรงเหมือนทำกับ
ผู้เป็นข้าศึกศัตรูที่สำคัญ จึงเกิดการเคลื่อนไหว
ในกองกำลังทหาร มีการขนย้ายอาวุธ
ยุทโธปกรณ์นานาชนิดและส่งกำลังเข้าสู่กอง
บัญชาการสวนรื่นฤดี พร้อมกันนั้น กลุ่ม
นักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชน ก็ออก
วันไปยึดลานอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย กับ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นที่ต่อสู้ จาก

การกระทำเช่นนั้น จึงได้มีการใช้อาวุธเข้าต่อสู้กัน จนมีผู้เสียชีวิตล้มตาย ราวกับใบไม้ร่วง เกิดองศา

ระหว่างที่ทหารส่งรถถังและหน่วยรบพิเศษ เข้ายึดพื้นที่หน้าสถานีตำรวจขณะสงคราม หน้ากรมประชาสัมพันธ์ รอบท้องสนามหลวงนั้นมีเครื่องบินและเฮลิคอปเตอร์บินวนไปมาอยู่เหนือท้องฟ้ารวม ๓ จำ ผู้อยู่บนเฮลิคอปเตอร์มี พ.อ. ณรงค์ กิตติขจร พร้อมกับเพื่อน คู่หูเครื่องบินที่ใช้เอามาจากหน่วยบินของ พ.อ. อำนวย กิจสุวรรณ กับหน่วยกล้าตายของ จอมพลประภาส จารุเสถียร เฮลิคอปเตอร์ลำที่ พ.อ. ณรงค์ นั่งอยู่ ได้บินวนเวียนเหนือท้องสนามหลวงหลายรอบ แล้วในที่สุด จากของการไล่ล่าประชาชนเหมือน การล่าสัตว์ที่ทุ่งใหญ่ก็เกิดขึ้น พ.อ. ณรงค์รัวปืนกลกราดใส่กลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชน อย่างไม่ยั้งมือ คนในท้องสนามหลวงซึ่งถูกปิดล้อมพากันวิ่งพล่านหาที่กำบังและมองจากเฮลิคอปเตอร์เห็นคนล้มตาย เพราะถูกกระสุนจำนวนมาก จากนั้นเฮลิคอปเตอร์บ้ายโจมตีหน้าเข้าสู่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และรัวปืนกลกราดใส่อีก

ทางด้าน กองบัญชาการที่สวนรื่นฤดี

ระหว่างที่ พ.อ. ณรงค์ กิตติขจร ออกไปไล่ล่าคนอย่างมึนเมื่อนั้น มีการประชุมปรึกษา กันระหว่างจอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลประภาส จารุเสถียร พล.อ. กฤษณ์ สีวะรา พล.อ.อ. ทวี จุลละทรัพย์ พล.อ. สุรกิจ ไมยราพ ขณะที่กำลังปรึกษาหารือกันอยู่นั้น พ.อ. ณรงค์ ได้เดินเข้ามาสมทบ พล.อ. กฤษณ์ สีวะรา จึงถามขึ้นว่า “เด็กไปทำอะไรมา ?” พ.อ. ณรงค์ตอบว่า “ไปขึ้นเครื่องบินตรวจ” พล.อ. กฤษณ์จึงถามอีกว่า “มีการยิงปืนกล มีผู้คนล้มตายใครเป็นคนทำ” พ.อ. ณรงค์ตอบว่า “ยิงขึ้นฟ้า” พล.อ. กฤษณ์ถาม “ใครเป็นคนสั่ง” พ.อ. ณรงค์ไม่ยอมตอบ แต่เดินออกจากกองบัญชาการ และใช้ โค้ดของจอมพลถนอมเรียกทหารต่างจังหวัดเข้ามาประจำเพื่อเตรียมรบตามแผน ๒ ขณะนั้น ไฟใต้เริ่มไหม้ขึ้นที่กรมประชาสัมพันธ์ กองสลาก และ กตป.

จากรายงานข่าวที่เจ้าหน้าที่ส่งเข้ามาในกองบัญชาการสวนรื่นฯ ทุกกระยะ ปรากฏว่า การปะทะได้แผ่ขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ จำนวนผู้ล้มตายและบาดเจ็บมากขึ้น จอมพลถนอม กับจอมพล ประภาสจึงปรึกษากันสองคนว่า เหตุการณ์ร้ายแรงเกิดมาเช่นนั้นหากจะอยู่ต่อไปจะเป็นอันตรายได้ ประชาชนอาจบุก มาฆ่าแน่นอน ทั้งสอง คนจึงได้

สั่งให้ไปนำครอบครัว ของตนรวมทั้งบริวารเข้ามาในกองบัญชาการสวนรื่น ๆ โดยให้ทหาร พร้อม อาวุธ ร้ายแรง เช่นระเบิดมือปืนกล คุ่มกันมาส่ง

เมื่อคนในครอบครัวมาพร้อมกันแล้ว

ได้มีการ ปรึกษากัน อีกระหว่าง ญาติ ทั้งหมด ทำหน้าที่ผู้หญิงงกกับท่านผู้หญิงไสวบอกให้รับหนีเอาตัวรอดก่อน เพราะมีสายมารายงานว่า ประชาชนจะบุกมาจับตัวและนำไปเผาทั้งเป็น โดยสายบอกว่า “จะอย่างสค้ายาวากัน”

จากผลของการตกลงกัน ในกลุ่มญาติของคน ๒ ตระกูลนี้เอง ทำให้มีมติออกมาว่าต้องหนีไปต่างประเทศ อาจเป็นสวิสเซอร์แลนด์ หรือญี่ปุ่นที่จอมพล ป. พิบูลย์สงคราม ลี้ภัยจนไปตายอยู่ที่นั่น แต่จะเป็นประเทศใดก็ตาม ต้องเป็นประเทศที่ไม่ส่งตัวกลับมาให้รัฐบาลชุดใหม่ของไทย พอตกลงกันได้จอมพลถนอมก็รีบเขียนใบลาออก กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่สวนจิตร ๗ ท่านที่ ขอลาออกพร้อมรัฐบาลทั้งคณะ และให้ พล.อ.อ. ทวี เป็นผู้นำเข้ากราบบังคมทูล ตัวของจอมพลถนอมกับจอมพลประภาส ไม่กล้า

เข้าเฝ้าฯ เอง เพราะหวังเกรงว่าจะถูกประชาชนพบเห็นและจับตัวไปได้

พล.อ.อ. ทวี จุลละทรัพย์ ได้นำใบลาออกของจอมพลถนอมเข้ากราบบังคมทูล ทันที ซึ่งในสวนจิตร ๗ ตอนนั้น มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมราชชนนี ทุกพระองค์ ได้ตรัสถามถึงเหตุการณ์ภายนอก และอันตราย ที่ นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ได้รับอยู่เมื่อทรงทราบว่า มีผู้เสียชีวิต นับร้อยคน เพราะกระสุนของทหาร ทงสามพระองค์ ได้ทรงพระกรรแสงส่งสารราชภูวนิสิตนักศึกษา

และมีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งนายสัญญา ธรรมศักดิ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นนายกรัฐมนตรี

เหตุการณ์นองเลือด ซึ่งค่อย ๆ สงบลง สงบลงจนเป็นปรกติ

นั่นคือชัยชนะอันยิ่งใหญ่ของ ประชาชน

แต่เหตุการณ์ที่สงบลงได้นั้น ทุกคนทราบดี ทุกคนทราบดี ทุกคนตระหนักดีว่า เนื่องมาจาก พระบารมีปกเกล้าของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นั่นเอง

ต่อไปนี้เป็นประกาศของอภิศ รัฐบาล
ได้ประกาศผ่าน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่ง
ประเทศไทย สถานีวิทยุโทรทัศน์ (สื่อมวล
ชนของรัฐ) ซึ่งนักศึกษากล่าวว่าเป็นกระ
บอกเสียงของอภิศ รัฐบาล จากประกาศเหล่านี
ที่ท่านผู้อ่านโปรดใช้วิจารณญาณเอาเองก็แล้ว
ว่าอภิศ รัฐบาลได้มีกบฏเป็นข้อเท็จจริงหรือไม่

แถลงการณ์ของรัฐบาล

เนื่องด้วยขณะนี้ปรากฏว่ากลุ่มนักเรียน
และผู้ที่เกี่ยวข้องก่อกบฏขึ้นบางส่วนหนึ่ง ซึ่งไม่
ยอมปฏิบัติตามข้อตกลงซึ่งกระทำกันระหว่าง
รัฐบาลกับผู้แทนของศูนย์นิสิต นักศึกษา

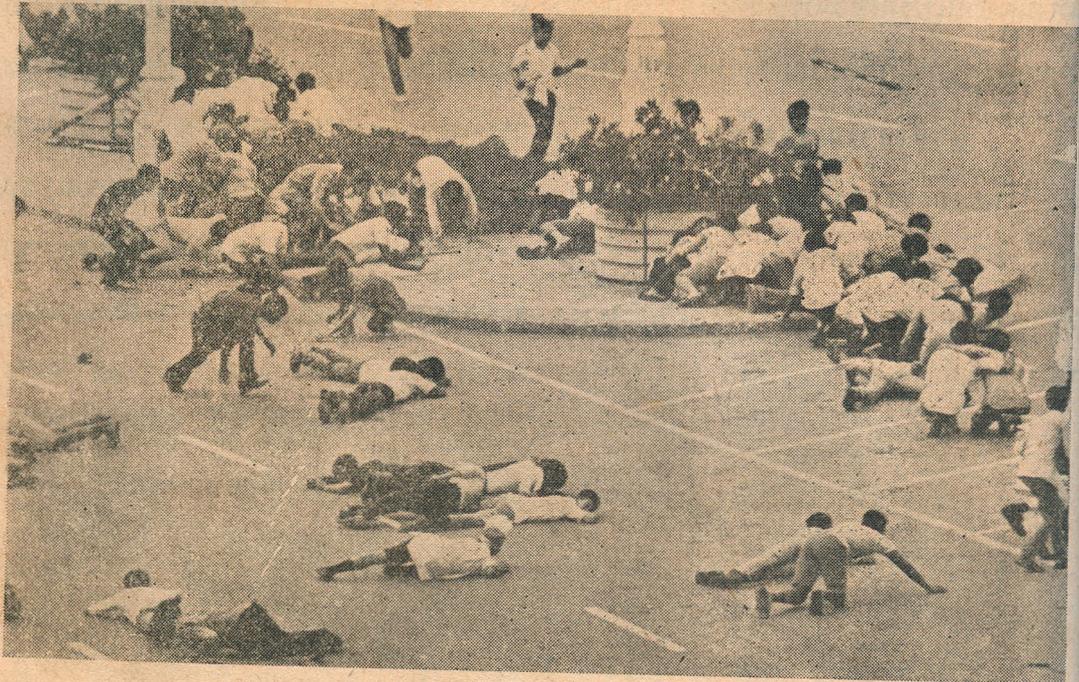
เมื่อคืนวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๑๖ โดยได้ทำ
การก่อวินาศกรรม และบุกรุกเข้าไปในสถานที่ราชการ และบุกรุกเข้าไปในพระราชฐาน
สวนจิตรลดาคำอันเป็นที่ประทับของ พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ร
พระบรมราชินีนาถ และนอกจากนี้ยังได้ ใช้อา
วุธปืนทำร้ายตำรวจและประชาชน และมีการ
กระทำการยึดสถานที่สำคัญ ๆ ของรัฐบาล
โดยมีความมุ่งหมายที่จะล้มล้าง เปลี่ยนแปลง
การปกครองของประเทศ เพื่อเห็นแก่ความ
สงบสุขของประชาชนชาวไทย และความมั่น
คงของประเทศชาติ และเพื่อสงวนชีวิตและ

ทรัพย์สินของประชาชน และประเทศชาติไว้
มิให้ได้รับอันตรายเสียหาย และเคื้อคร้อน
รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขอ
ประกาศว่า ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปเจ้าหน้าที่
ของรัฐบาล จะเข้าระงับสถานการณ์ด้วยการ

ประกาศกรมประชาสัมพันธ์

เนื่องจากขณะนี้สถานการณ์ในบริเวณ
พื้นที่ถนนราชดำเนินกลาง แถบสนามหลวง
หน้าบรมปราสาทสังฆพัทธ์ ถนนจ๊กพงษ์
บริเวณใกล้ท่าพระจันทร์ และเขตใกล้เคียง

ใช้กำลังและอาวุธ เพื่อระงับวิกฤตการณ์
อย่างเด็ดขาดต่อไป ขอให้ประชาชนในกรุง
เทพนคร ฯ ตั้งอยู่ในความสงบเมื่อพบ
ปะสิ่งใดที่เห็นว่าจะเป็นอันตราย หรือเสียหาย
ต่อประชาชนขอให้รายงานให้เจ้าหน้าที่ทราบ
โดยด่วน อนึ่งเพื่อเป็นการป้องกันและการ
รักษาพยาบาลโดยฉุกเฉิน ขอให้สถานที่
พยาบาลทุกแห่ง ได้ให้ความร่วมมือเปิด
สถานที่พยาบาลฉุกเฉินไว้ด้วย

กำลังอยู่ในระหว่างความรุนแรง และเต็มไปด้วย
ด้วยอันตรายยิ่งขึ้น เพราะผู้ก่อการจราจล
กำลังดำเนินการทำลายสถานที่ราชการ และ
ต่อต้านการรักษาความสงบของเจ้าหน้าที่ และ
กำลังขยายตัวออกไปทุกขณะ เพื่อป้องกัน
มิให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินและร่างกาย
ของประชาชนผู้สุจริตที่มีได้เกี่ยว วังกับการ
จราจลนี้ จึงขอให้ประชาชนโปรดตั้งอยู่ใน
ความสงบ และบรรดาผู้ที่อยู่ในบริเวณเกิด

เหตุ โปรคหลบหลีกห่างจากบริเวณดังกล่าว เพื่อกลับคืนเคหาสถานและถ้าไม่จำเป็น โปรคอย่าออกจากที่พักอาศัย จะเป็นความปลอดภัยสำหรับท่าน อนึ่งขอให้บรรดานักศึกษาจากจังหวัดต่าง ๆ ที่มุ่งหน้าเดินทางสู่กรุงเทพมหานคร โดยอ้างว่าจะมาชุมนุมเรียกร้องต่าง ๆ โปรคอย่าหลงเชื่อเดินทางเข้ามาเพื่อต้องตกเป็นลูกมือของผู้ก่อการจลาจลเป็นอันขาด

ต่อมาก็มีแถลงการณ์เตือนอีกว่า

โปรคทราบ ทางราชการใคร่ขอความร่วมมือจากประชาชน ในเขตถนนราชดำเนินกลาง จักรพงษ์ ท่าพระจันทร์ บริเวณสนามหลวง บริเวณใกล้เคียงโปรคออกจากบ้าน และถ้าท่านอยู่ภายนอกที่พักก็โปรคกลับสู่เคหาสถาน ^{๕๕} ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัย

ของทรัพย์สินและชีวิตของท่านเอง

ประกาศ กองบัญชา การ ทหาร สูงสุดเวลา ๑๑.๒๐ น.

ขอประกาศให้ประชาชนทราบว่า การก่อกวนและทำลายล้างของพวกก่อการจลาจล

รายชื่อคณะรัฐมนตรี

□ ต่อจากหน้า ๗๖

๒๓. นายพ่วง สุวรรณรัตน์ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

๒๔. พลตำรวจโทชุมพล โลหะชาละ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

๒๕. นายสมภพ โหตระกกิจ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม

๒๖. นายบุญถม มาร์ติน เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๒๗. นายเสม พริ้งพวงแก้ว เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข

๒๘. นายสะอาด หงษ์ยนต์ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

ได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น กลุ่มผู้ก่อการจลาจลได้ยึดบ่อนพระกาฬ เป็นฐานยิงปืนของเครื่องยิงลูกระเบิด เอ็ม ๗๙ ทำลายกองบัญชาการตำรวจนครบาลผ่านฟ้า ทำให้ตำรวจบาดเจ็บและเสียชีวิตหลายนาย การกระทำของผู้ก่อการจลาจล ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้ก่อ

การจลาจลไม่ใช่หน้าที่นักศึกษา แต่เป็นผู้ก่อ
ร้ายคอมมิวนิสต์ซึ่งได้ส่งพลพรรคที่มีอาวุธร้าย
แรงกรบมือสวมรอยเข้ามา สร้างความปั่นป่วน
และทำลายชีวิต และทรัพย์สินของชาวไทย อย่าง
โหดร้าย ทารุณ นอกจากนั้นผู้ก่อการจลาจล
ได้ส่งพลพรรคออกตระเวนทำลายสถานที่ราชการ
การ และสังหารชีวิตเจ้าหน้าที่ของบ่อขุด
ทำรอกหลายแห่ง การกระทำของผู้ก่อการ
จลาจลได้ดำเนินไปอย่างอกอากมาก ทางราชการ
จะได้ปราบปรามผู้ก่อ การจลาจล ให้สิ้น ชาก
โดยเร็ว ทั้งนี้เพราะไม่ใช่การกระทำของนัก
ศึกษา ขอให้ประชาชนเข้าใจสถานการณ์ที่

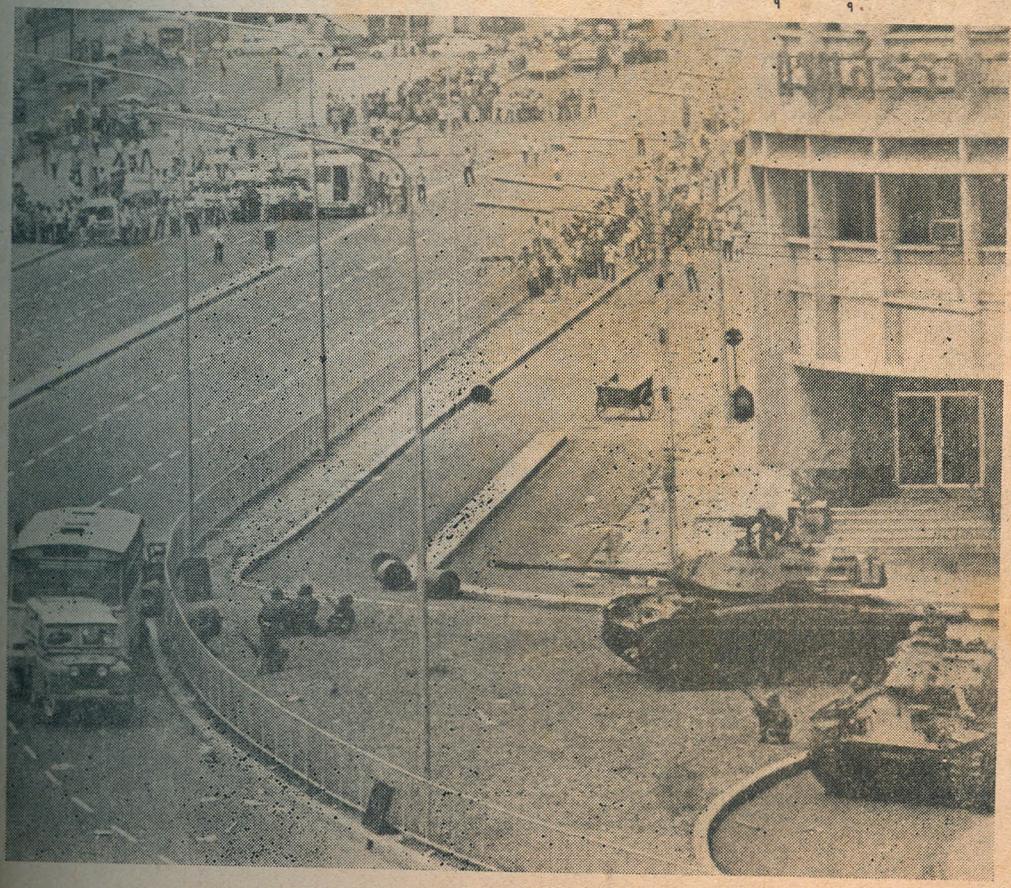
แท้จริง และให้ความร่วมมือกับทางราชการ
โดย ปฏิบัติ ตามคำสั่ง และคำ ขอร้อง ของทาง
ราชการอย่าหลงเชื่อคำหลอกลวงที่ว่า การ
กระทำดังกล่าวเป็นการกระทำของนิสิต นัก
ศึกษาและอย่าเชื่อข่าวลือที่ว่าตำรวจและทหาร
ทำร้าย นิสิต นักศึกษา ความจริงนั้นเหตุ
การณ์ที่ทวิตความรุนแรงอยู่ขณะ นั้นตำรวจและ
ทหารถูกพวกผู้ก่อการจลาจล ยิงบาดเจ็บ
หลายคนทรัพย์สิน สถานที่ราชการและชีวิต
ของชาวไทยถูกทำลายเสียหายเป็นจำนวนมาก
ประกาศ กอง บัญชา การ ทหาร สูง
สุดเวลา ๑๑.๕๕ น.

ของประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ขณะ
 นี้ผู้ก่อการ จลาจลได้ ปล่อยข่าวว่า ตำรวจและ
 ทหารทำร้าย นิสิต นักศึกษา ขอให้ ประชาชน
 ร่วมมือ และสนับสนุน ผู้ก่อการจลาจลสู้กับเจ้า
 หน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง การปล่อยข่าวเช่นนี้เป็น
 การบิดเบือนข้อเท็จจริง และเป็นแผนการของ
 คอมมิวนิสต์ ซึ่งเคยใช้มาแล้วทุกประเทศที่นัก
 ศึกษาเดิน ขบวน เพื่อ ก่อ การจลา จลวุ่นวาย
 และอำพรางแผนการชั่วร้ายของตน ข้อเท็จ
 จริงในเรื่องนี้ ปรากฏว่าเมื่อมีนัก ศึกษาเดิน
 ขบวนทุกแห่งในโลกฝ่ายคอมมิวนิสต์ จะฉวย
 โอกาสเข้าสวม รอยโดยจะยุยง ให้นักศึกษาทำ
 ร้ายตำรวจก่อนเพื่อให้ตำรวจ โกรธและกระทำ

รุนแรงต่อนักศึกษาหรือหากเจ้าหน้าที่ตำรวจ
 มีความ อุดหนุน และไม่โต้ตอบฝ่ายคอมมิวนิสต์
 จะเป็น ฝ่าย ทำร้าย นิสิต นัก ศึกษา ก่อน แล้ว
 ปล่อยข่าวว่า ตำรวจ ทำร้าย หรือแท้ ศพไปใน
 ย่านชุมนุมชนให้ประชาชนเห็นว่าตำรวจกระ
 ทำรุนแรงเพื่อ หลอกลวงให้ นักศึกษาที่รู้เท่า
 ไม่ถึงการณ์ และประชาชนทั่วไปเข้าใจว่าทำ
 รวจทำร้ายสร้างความโกรธแค้นและเกลียดชัง
 ตำรวจและทำร้ายตำรวจก่อน

เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ก่อการ จลาจลเปิด
 ฉากโจมตีเจ้าหน้าที่ตำรวจและก่อ การ จลาจล
 วุ่นวายให้เกิดขึ้น ตามแผนที่จะล้มล้างรัฐบาล
 เพื่อเข้ายึดอำนาจในที่สุด เหตุการณ์ที่น่าเศร้า

สลกในครั้งนั้น ก็เป็นไปตามแผนการของคอม
 มunist โดยผู้ก่อการจลาจลได้ยิงนิสิตนักศึกษา
 ประชาชนบาดเจ็บและตายหลายคนเสร็จแล้ว
 ได้ปล่อยข่าวว่า ตำรวจเป็นผู้ยิง ทำให้นิสิตนัก
 ศึกษาที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ และประชาชนทั่ว
 ไปหลงเชื่อโกรธแค้น และไ้เริ่ม ทำร้าย เจ้า
 หน้าทีก่อน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ก่อการ
 จลาจลเริ่ม ดำเนินการ สร้างความ จลาจล วุ่น
 วาย และได้ส่งพลพรรค ที่มีอาวุธร้ายแรง
 ครบมือยิงตำรวจ และทหารบาดเจ็บและเสียชีวิต
 หลายคน ทำลายสถานที่ราชการ ชีวิต

และทรัพย์สิน ของชาวไทย เป็นอันมาก ก่อให้
 เกิดเหตุการณ์อันน่าเศร้าสลดอยู่ขณะนี้ จึง
 ขอประกาศให้นิสิตนักศึกษา และประชาชน
 ทั่วไป อย่าหลงเชื่อการหลอกลวงของผู้ก่อ
 การจลาจลซึ่งมีคอมมunist หนุนหลังอย่างหล
 ผิดโดยให้การช่วยเหลือและสนับสนุนผู้มีแผน
 ทำลายชาติไทย จึงให้ความร่วมมือและช่วย
 ทางราชการปราบปรามผู้ก่อการจลาจล ก่อน
 ที่เหตุการณ์จะสายเกินไป โดยแยกย้ายออก
 จากกลุ่มผู้ก่อการจลาจล กลับ ที่ พัก เพื่อ ทาง
 ราชการจะได้ทำกองปราบปรามผู้ก่อ การร้าย
 คอมมunist ให้สิ้นซากโดยยเร็ว

ประกาศกอง บัญชา การ ทหาร สูง
สุดเมื่อ ๑๔.๑๐ น.

จากคำสั่งการของรัฐบาลฉบับที่ ๓ เรื่องขอมิให้ประชาชนออกนอกเขตสถาน ในเวลากลางคืน ซึ่งประกาศ ณ วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ นั้น ปรากฏว่า สถานการณ์ ในปัจจุบัน นี้ ได้ ทวีความ รุนแรงเพิ่มขึ้นตามลำดับ ฝ่ายจลาจลซึ่งทำการอุกอาจเข้ายึด สถานที่สำคัญ ๆ ของรัฐบาล ได้ใช้อาวุธ เป็นร้ายแรงยิ่งต่อผู้เจ้าหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชน ในขณะที่

ปรากฏว่าราษฎรได้รับอันตรายและเสียชีวิต จากผลของการกระทำนี้ไปหลายราย นอก จากนั้นผู้ก่อการจลาจล ได้ดีโอกาสเข้าปะปนเข้าไปในกลุ่มประชาชนและยึดเอา ประชาชนเป็นเครื่องกำบัง การ ปราบปราม ของ ฝ่ายรัฐบาล กองบัญชาการทหารสูงสุดในฐานะผู้มีหน้าที่ปราบปรามการจลาจล และ มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะ นำ ความสงบสุขมาสู่ประชาชนโดยเร็วที่สุด จึงขอวิงวอนและขอร้องให้ประชาชน ระวังการ ออกนอกเขตสถาน ในเวลา กลาง ค่ำนี้ ตั้งแต่

เวลา ๒๒ น. ถึง ๕.๓๐ น. ของวันรุ่งขึ้น
ทุกวันจนกว่า สถานการณ์จะกลับคืนสู่สภาวะ
การปกติก่อนหนึ่ง ถ้าปรากฏว่ายังมีประชาชน
ฝ่าฝืนคำสั่งหรือสั่งกล่าว กองบัญชาการ
ทหารสูงสุดก็จำเป็นจะต้องใช้มาตรการขั้น
เด็ดขาด เพื่อแยกประชาชนออกจากผู้ก่อ
การจลาจล ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการปราบ
ปรามการจลาจลอันจะนำความสงบสุขมาสู่
ประชาชนโดยเร็ว

กองบัญชาการทหารสูงสุด
๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๖

ประกาศของกองบัญชาการทหาร

สูงสุด
ว่าพลว่าท่านจอมพล ถนอม กิตติขจร
ผู้บัญชาการทหารสูงสุด มีความห่วงใยว่า
ขณะนี้ปรากฏว่า ผู้ก่อการจลาจลได้ใช้วิธี
การต่างๆ ในการสร้างข่าวเท็จ หลอกลวง
ประชาชนหลายประการ เพื่อสร้างความ
แตกตื่นให้เกิดขึ้นในเมือง เช่นเมื่อบายวัน
ผู้ก่อการจลาจลได้แบกคนเป็นเอาผ้าคลุม

ไปตามถนนตั้งแต่บริเวณวงเวียนใหญ่ไปสาม
แยกบ้านแขกไป เขตบางกอกน้อย โดยร้อง
ประกาศกับประชาชนว่าเป็นนักศึกษาถูก
เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลยิงตาย โดยขอรับ
ความเห็นใจ และสร้างความเข้าใจผิดให้เกิด
ขึ้นกับประชาชน แต่โดยแท้จริงแล้วผู้ก่อการ
จลาจลได้หลอกลวงแบกคนเป็น ๆ คลุมผ้า
แสร์ริงทำเป็นคนตาย ซึ่งความได้ปรากฏขึ้น
ที่เขตบางกอกน้อย นอกจากนี้ยังปรากฏว่า
พวกผู้ก่อการจลาจลได้โทรศัพท์ หลอกลวง
ไปยังบุคคลต่าง ๆ หลายแห่ง รวมทั้งหนังสือพิมพ์ด้วยว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลได้ยิง
ประชาชนตายไปหลายคน โดยใช้ผู้หญิง
แสร์ริงทำเป็นร้องไห้ โศกครวญต่าง ๆ นานา
วิธีการเช่นนี้ ก็คือวิธีการเช่นเดียวกับที่ผู้ก่อ
การร้ายได้ปฏิบัติมาแล้วในบางประเทศ ซึ่งใช้
หลอกลวงประชาชนทำหลงเข้าใจผิด ดังนั้น
จึงขอให้ประชาชนพึงระมัดระวัง อย่าได้เชื่อ
ต่อกรกล่าวหาหลอกลวง ของผู้ก่อการ
จลาจลเป็นอันขาด หากมีจะนั้นแล้วยอม
เป็นภัยต่อพี่น้องประชาชนเอง ชาวคืบหน้า
หน้าจะได้รายงานให้ทราบต่อไป

รายชื่อคณะรัฐมนตรีชุดใหม่

Handwritten signature and date
7/735

๑. นายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายกรัฐมนตรี
๒. นายสุกิจ นิมมานเหมินท์ เป็นรองนายกรัฐมนตรี
๓. พลโทแสวง เสนาณรงค์ เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
๔. พลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
๕. นายบุญมา วงศ์สุวรรณ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
๖. นายจรูญพันธ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ
๗. หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๘. พลเรือตรีชลิ ตินธุโสภณ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
๙. นายชาญชัย ลี้ถาวร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
๑๐. นายกมล วรรณประภา เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
๑๑. นายประกอบ หุตะสิงห์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
๑๒. นายอภัย จันทวิมล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
๑๓. นายอุคม ไปชะกะฤษณะ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
๑๔. นายไอสถ โกสิน เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
๑๕. นายอรุณ สรเทศน์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดมหาวิทยาลัยของ
๑๖. พลเรือเอกถวิล รายนาน เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
๑๗. พลเอกสุรกิจ ไมยลาภ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
๑๘. นายเยื่อ สุสายันต์ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
๑๙. พลตรี ชาคิชาย ชุณหะวัณ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
๒๐. พลตำรวจเอกพิชัย กุลลวณ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๒๑. พลตำรวจโทประจวบ สุนทรานกูร เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
๒๒. นายจรูญ ตีบุญเรือง เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์

ทัศนคติของข้าราชการหัวโบราณ
ข้าราชการที่ 'หวงเก้าอี้' พร่ำอยู่เสมอว่า
นักเรียน นิสิต นักศึกษา ไม่ควรยุ่งกับ
การเมือง เช่นเดียวกับ ผู้ใหญ่อีกหลาย
คนที่คอยแต่ประณาม เด็กนักเรียนบางโรง
เรียน โดยเฉพาะช่างกลว่า เกเร อันธพาล
อะไรต่ออะไรอีกมากมาย ล้วนแล้วแต่สิ่ง
ไม่ดีทั้งสิ้น

เหตุการณ์ครั้งนี้ ย่อมเป็นที่ปรากฏ
ชัดเจนแล้วว่า ทัศนคติเหล่านั้นคร่ำครึไป
แล้ว แต่กลับพิสูจน์ให้รู้ว่า นักเรียน นิสิต
นักศึกษา เหล่านั้น มีความรู้เรื่องการเมือง
ต้องแท้เสียกว่า ข้าราชการหัวโบราณ ผู้ซึ่ง
คอยแต่รับคำสั่ง และเงิน เดือน อันมาจาก
ภาษีของ ประชาชน บัดนี้ เป็นการ พิสูจน์ให้รู้

แล้วว่านักเรียนช่างกล ช่างก่อสร้าง ฯลฯ
มิได้เป็นเด็กเกเร หรืออันธพาล หากแต่ว่า
เขาเหล่านั้นคือวีรชนผู้นำประชาธิปไตยมาสู่
ปวงชนทั้งหลายนั่นเอง

เมื่อการรวมพลังของนักเรียน นิสิต
นักศึกษาเริ่มขึ้นใหม่ ๆ เขาผู้คร่ำครึ ผู้หวง
เก้าอี้ทั้งหลาย ไม่กล้าแม้แต่จะกรำกรายผ่าน
กลุ่มนิสิต นักศึกษา เขากลัวตำแหน่งหลุด
กลัวเก้าอี้ไม่มีนั่ง....บัดนี้ นักเรียน นิสิต
นักศึกษาได้เรียกร้องสิทธิเสรีภาพคืนมาสู่ปวง
ชนทั้งมวลรวมทั่วเขาด้วยแล้ว ผู้เขียนไม่
ทราบว่าเขาเหล่านั้นจะยินดีบริจาคด้วยหรือไม่
แต่ขอเพียงอย่างเดียว ขออย่าทำลายสิ่งที่ได้
มาด้วยเลือดเนื้อนั้นเสีย !...ขอได้โปรดเห็น
แก่วิญญานของวีรชนผู้ล่วงลับไปแล้วบ้าง

คณะผู้จัดทำ ● สารวุฒิ รัตกุล ● วารินทร์ ศรีแย้ม ว.บ.

● ธรรม เหลืองมโนธรรม

พิมพ์ที่โรงพิมพ์รามินทร์

เลขที่ 31/10-11 ตรอกศาลเจ้าเจ็ด สีพระยา ถนนเจริญกรุง กรุงเทพมหานคร

นายขุ่น เฮงตระกูลผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

